

„Az ember jár-kei a világban, mint valami nyugtalan vadállat, és valamit keres. De alighogy megtalálja, már hasznot akar belőle, és ezzel el is rontja a dolgokat. Mert a világ nem arra való, hogy hasznot hozzon valakinek. A világ arra való, hogy szép legyen, békés legyen, jó legyen. Hogy élni lehessen benne, fáradsággal, de haszon nélkül. Mert az élet értelme a szép. És a haszon a leghaszontalanabb szó, amit az ember valaha is kitalált. Pedig ma már annyira van vele, hogy ha valami szépet meglát, nyomban arra gondol: mi hasznom lehetne ebből? S ezért van az, hogy amit ilyen céllal fölépít, az hamarosan le is dől. Legtöbbször egy másik ember dönti le, aki irigylit a hasznot, és a helyén nem marad más, csak egy folt csalán: az ember örök nyoma.”

(Wass Albert)

BULÁNYI GYÖRGY

IMA-EGYLET VOLT-E JÉZUS KÖZÖSSÉGE?

Amikor az Emberfia eljön... Nem tudhatjátok, mely napon jön el az uratok... az Emberfia eljön abban az órában, amikor nem is gondoljátok... Virrasszatok tehát... Legyetek készen... – ezeket a mondattelemekeket ragadom ki az Advent 1. vasárnapján hallott szövegből, s mondom mindezek után a tételt: Jézus azt állította, hogy az ő második eljövetelel ér majd véget az a világ, amelynek történelmi alakulását a Földön tapasztaljuk – s ki tudja, hány – tízezer év óta. Bekerült a Hitvallásunkba is ez az állítása: feltámadott, felment a mennyekbe, s onnan léssen eljövendő ítélni eleveneket és holtakat.

Az elmúlt század elején élt egy Albert Schweitzer nevű jelentős protestáns teológus, aki tudós vizsgálódásai eredményeként a jézusi igehirdetés döntő elemének találta Jézusnak ezt a második eljöveteletét. S mivel közel kétezer esztendő után sem lett belőle semmi, értelmetlennek találta, hogy tovább papkodjék, azaz prédikálja az ellenkezőjét annak, amit ő és mindannyian is tapasztalunk. Azt, hogy még mindig nem jött el másodszer Jézus, hogy még mindig nincsen vége a

KOINONIA XXX. évfolyam 3. szám 2023. március

Bulányi Gy.: Ima egylet volt-e...?	5244
Bokros J.: Cserta Balázs...	5245
Faragóné B. M.: Humorral öregedj!	5247
Trauttweit É.: Bonhoeffer 15 imája	5247
Sulyok G.: Le seigneur reviendra	5247
Bóta T.: A döntései révén szabaddá váló...	5249
IN MEMORIAM	5244
Farkas I.: Dobogó kői vázlatok	5260

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért,
nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

világnak. Elment tehát feleségével együtt az afrikai Lambarénébe, hogy gyógyítsa ott a leprásokat. Jézus szeretetparancsa nem vesztette számára hitelét, hiszen kitanult orvosnak, és gyógyította a leprásokat, ugyanakkor megbotránkozott Benne, mert a második eljövetele nem történt meg.

Hogyan vagyok én ezzel a második eljövetelel? Elmondom, megvallom, amikor a Hiszekegyet imádkozzuk, s nincsen vele semmi bajom. Jézus megmondta, hogy nem tudjuk napját-óráját. Nem tudja maga Jézus sem: *Azt a napot, azt az órát senki sem ismeri. Sem az ég angyalai, sem a Fiú, csak az Atya egyedül* (Mt 24, 36). A felolvasott szöveget megelőző versben találjuk e szavait. Megtaláljuk Márk evangéliumában is (Mk 13,32). Hát ha Jézus sem tudta, mért kellene nekem tudnom? De hát az első század keresztényei nagyon várták Jézusnak ezt a második eljöveteletét, mert ez jelentette volna számukra a birodalmi üldözés megszűntét, a végét. A Jelenések könyve is így fejeződik be: *Bizony hamar eljövök. Úgy legyen. Jöjj el Uram, Jézus* (Jel 22, 20). Szent Pálnak a korinthusiakhoz írt első levele pedig megőrzi Jézus anyanyelvén, azaz arámul is a keresztények e hő vágyát: *Marana tha*, aminek fordítás magyarra: *az Úr jön*, vagy *az Úr közel* (1Kor 16,22). De Albert Schweitzer számára a gyors eljövetele – görögül: a gyors *parúzia* – Jézus istenségének hitelességét bizonyította volna. Számomra nem. Ennek az istenségnek nincsenek perdöntő bizonyítékai, csak hihetjük azt. Számomra az emeli Jézust minden más ember fölé, hogy senki sem

hirdette Jézus idejében, s azóta sem, a szeretet életelvét, mint az emberi élet egyetlen istennektetsző megoldását. S ha tette valaki, Jézusra hivatkozva tette azt.

Ez azonban nem akadályoz engem abban, hogy Schweitzer életteljesítményét nagyon nagyra becsüljem. Abban sem, hogy nagyon nagyra becsüljem Babits Mihályt, aki halálos kórral – gégerákban – küzdve, írta meg egyik remekművét, a *Jónás könyve* című nagy verset, melyben a Schweitzerhez hasonlító türelmetlen Jónás próféta pöröl Istennel – töklevélelszáradás, árnyékhiány okán is –, hogy mért nem pusztítja már el Ninive városát. Isten meg ezt válaszolja prófétájának:

*Te szánod a tőköt amely egy éjszaka támadt
s egy másik éjszaka elhervadt; amelyért kezéd
nem munkálkodott;*

*amelyet nem ápoltál, nem neveltél, lombja alatt
csak lustán elhevertél.*

*És én ne szánjam Ninivét, amely évszázak folytán
épült vala fel?*

*melynek tornyai vetekedve kelnek? mely mint egy
győztes harci tábor terjed*

*a sivatagban, és utcái mint képeskönyv, amit a
történet irt,*

*nyílnak elém? Ne szánjam Ninivének ormát mely
lépcsőt emel a jövőnek?*

*A várost amely mint egy fáklya égett nagy
korszakokon át, és nemzedékek*

*éltek fényénél, s nem birt meg vele a sivatagnak
annyi vad szele?*

*Melyben lakott sok százszor ezer ember s rakta
fészket munkálva türelemmel:*

*ő sem tudta, és ki választja széllyel, mit rakott
jobb-, s mit rakott balkezével?*

*Bízd azt reám, majd szétválasztom én. A szó tiéd,
a fegyver az enyém.*

*Te csak prédikálj, Jónás, én cselekszem. Ninive
nem él örökké. A tők sem,*

*S Jónás sem. Eljön az ideje még, születni fognak
ujabb Ninivék*

*és jönnek új Jónások, mint e tőknek magvaiból új
indák cseperednek,*

*s negyven nap, negyven év, vagy ezer-annyi, az én
szájamban ugyanazt jelenti.*

Értem Babits Mihály Istenét is, és értem, hogy Jézus után kétezer évvel még mindig nincs világvége, s a Szentháromság még mindig nem dönt úgy, hogy abból, amit az ember csinál, nekem, nekünk már elég. Isten nem sieti el a dolgokat. Ha Isten meghallgatta volna Jónás kérést s elpusztította volna a várost, Jézus nem mondhatta volna el a múltbeli Ninive városában élőkről, amit elmondott: *A ninivei férfiak feltámadnak az ítéletkor ezzel a nemzedékkel, és elítélik azt, mert ők bűnbánatot tartottak Jónás szavára, pedig itt nagyobb van, mint Jónás* (Mt 12, 41).

Az optimista sajtukac látja a sajtban nemcsak a lukakat, látja azt is, ami nem-luk, magát a sajtot is. Azt hiszem, hogy az Isten optimista és nagyvonalú. Látja

ugyan, amit az urak csináltak és csinálnak, de inkább nem ezeket nézi. Hanem kiket? Látja az egymáshoz hűségesen ragaszkodó házastársakat, látja a gyermekeiket nagy gonddal nevelő szülőket. S ezek a házastársak és ezek a szülők sokkal többen vannak, mint az urak, s ami több: Isten őket értékeli, akármilyen kevesen vagy sokan vannak is.

Aztán az Isten órája másképpen ketyeg, mint a miénk: *negyven nap, negyven év, vagy ezer-annyi, az én szájamban ugyanazt jelenti.* Látja az esküvők boldogságát, látja, hogy mennyi szeretettel, aggodalommal s boldog fájdalommal szülik az asszonyok gyermekeiket, s később pedig hogyan örülnek az unokáknak s a dédunokáknak is. Mintha Isten a történelmet alulnézetből látná. Nem az urak által formált bárgyú és véres háborúkra figyelne, hanem a többségre. Háború csak tíz, húsz vagy még több év kimaradás után jelentkezik, de közben mennyi esküvő és mennyi gyerekszületés. Isten az Élet Istene, s az élet iránt érdeklődik, nem az életet pusztító hadjáratok, a tömeggyilkosságok iránt.

S ez a jelenben sincsen másképpen. Július Cézár, Nagy Sándor, Nagy Károly és ezek hadjárat hol vannak már? Csak a történelemkönyvek lapjain. Isten történelemkönyvében nem ezeknek a *nagyoknak* a tettei jelentősek. Ezek a halálhoz tartoznak, és Istent az élet érdekli. Ma talán éppen az érdekli, hogy miként fognak eltűnni a tőkés társaságok az emberiség életéből. Ugy, ahogy eltűntek Hitler, Sztálin s az a száz millióra tehető hullatömeg, mely jelöli átkos működésüket. Hitler is, Sztálin is néhány évtizedig rontották csak a levegőt. Akik szenvedtek miattuk, azok számára hosszú volt ezeknek az uraknak az élete, s azt hittük, hogy az elvtársak uralma is 150 évig fog tartani, mint a török hódoltság. Nem tudtuk, mikor és hogyan adják be a kulcsot, de beadták.

Utánuk új urak jöttek, a tőkésék. Olvasom a hírekben, hogy Simon Peresz, Izrael államelnöke azt nyilatkozta, hogy népük tőkéséi felvásárolták már Lengyelországot, Magyarországot és Manhattant is. A tőkéstársaságok is rengeteg szenvedést és halált hoznak ránk. De az élet felett nincsen hatalmuk. Az életet nem ők adják tovább, hanem a történelmileg jelentéktelennek számító és névtelen millió és milliárd apa és anya. A bankokban őrizhetik pénzüket, a számolatlan trilliókat és kvadrilliókat, de ezekből nem lesz élet. Majd elkártyázzák, mint a történelmi tegnapi urai, akiket *arisztokratáknak* mondtak. Magyarul: a *legjobboknak* nevezték őket, s ma már hírmondójuk is alig akad. Csak kevesen maradtak meg közülük; azok, akik továbbadták az életet, s nem a Pénzt, a kártyát, nem a halált választották. Összevásárolhatnak mindent a ma urai is, de a Föld termését nem tudják megenni. Azoké lesz, akiket az ember Istentől kapott erejével majd életre szólít. Berzsenyi Dániel sorai jutnak eszembe:

*Felforgat a nagy századok érkeze / Mindent:
ledőlt már a nemes Illion,*

A büszke Karthago hatalma, / Róma s erős Babylon leomlott.

Ezért Jézus mára rendelt szavaiból nem az az érdekes, amit nem tudhatunk és maga Jézus sem tud, hanem az, amit tud. Mit? Az a dolgunk, hogy virrasszunk és legyünk készen. Tanítványainak ezt köti a lelkére a Getszemániban: *Virrasszatok és imádkozzatok!* S példabeszédében az öt okos szűz jut be a menyegzőre, *akik készen voltak.* A balgák nincsenek készen, nem is juthatnak be oda.

Jézus fogytig ki nem fáradó reménységét bennünk; ezt teszi egyházunk az új egyházi év első vasárnapjára, amely már az Adventté. Az érkezése, Jézus évenként ismétlődő hozzánk eljövésének istentiszteleti megünneplése – mert ez az Advent. A Schweitzertől, Páltól, a Jelenések könyvétől annyira várt gyors parúzia helyett – az Advent, amely érkezést jelent. Erkezés minden évben újra. Az első eljövételről emlékezés – évenként. A mai vasárnap kérdése: Miként emlékezünk?

Tisztázni szeretnék most egy fogalmat: a vallási cselekményét. Mi ez? Egy az óceánon áthaladó nagy hajón útközben meghal valaki. Meg kell adni neki a végtisztességet. Ehhez kellene egy pap, de nincs a hajón. Tanácstalanok. Végül is egy férfi leveszi a kalapját, körbejárja a végtisztességre megjelenteket, s ki-ki beleteszi azt a pénzt, ami helyettesítené a végtisztességet. Az imádság, melyet a papnak kellene indítania, végezni – ez a vallási cselekmény. A pénz kalapba dobálása pedig nem az. A felkelés meg a lefekvés, az ágyazás és az alvás, a munka és a pénzköltés – mindezek nem vallási cselekmények, hanem mik? Világi, profán, nem vallási cselekmények. Jézus korában az ünnepnapon nem volt szabad dolgozni, még sétálni se sokat. Jézus pedig szombaton meggyógyít egy beteget. A farizeusok meg megállapítják róla, hogy nem tartja meg a vallási törvényt. Ezután Jézus megkérdezi az öt körülálló emberektől: Szabad-e szombaton jót tenni? Nem kap rá választ. Én most majd válaszolok: Mondd meg nekünk Jézus: Vallásosat vagy nem vallásosat tegyünk? Jézus válasza: Jót tegyetek!

Van, aki adventben korábban kel fel, és hajnali misére megy: rorátéra, s ezzel vallási cselekményt végez. Jól teszi? Ha azért teszi, hogy jobba legyen, akkor jól. Van, aki nem megy rorátéra, csak elhatározza, hogy adventben jobban igyekszik majd nem bosszantani környezetét. Ez utóbbi nem vallási cselekmény? Azt hiszem, hogy nem, mert öltözködés közben, a buszon munkahelyére utazva teszi elhatározását. Mindebből az jönne ki, hogy az embernek a lelkiismeretére figyelés által módja van Istenével kapcsolatba kerülni vallási közössége törvényének megtartása nélkül is és vallása szertartásainak igénybevételével is. A szociológusok kérdőíveket vesznek megállapításaik alátámasztására igénybe. Kérdezem: biztos, hogy a zsinagógákba, templomokba járók jobban figyelnek lelkiismeretük szavára, mint akik nem járnak?

Olyan ez a vallási cselekmény, mint az ünnepi öltöny. Időnként, hetenként, amikor templomba megyünk, akkor beöltözködünk. De mintha egész életével Jézus azt magyarázta volna nekünk, hogy nem az öltöny az, amire Isten kíváncsi. Hanem az, ami az öltöny alatt van. Az, ahogyan élünk. S élünk hálóingben, pizsamában is. Élünk akkor is, ha alszunk. Mi van bennünk – öltönytől teljesen függetlenül. Ezért aztán Jézus nem a vallási cselekményekre koncentrált. Ezért került összeütközésbe a vallásra koncentrált farizeusokkal. Ők az ünneplő öltöny emberei voltak. Azok, aki megszelesítették imaszíjait. Jézust meg úgy kellett megkérnie a Tizenkettőnek, hogy tanítsa már őket imádkozni is. Mert nem ima-egylet volt Jézus közössége a Tizenkettővel, hanem tizenhárom ember szövetsége arra, hogy nem vallást, új vallást csinálnak, hanem Isten akaratát teljesítik, aminek következtében istennektetszők lesznek. Ők, az Isten szerelmes gyermekei. S ez a vágy és ennek éjjel és nappal gyakorlása, pizsamában vagy munkaruhában – ez az Isten Országá. A vallási cselekmény olyan, mint az ünnepi ruha. De nem ezen fordul az Isten kedvében járás. Hanem azon, hogy reggeltől estig azt tesszük-e, amit a szívünk diktál, amiről nem vádol, hanem nyugtat a lelkiismeretünk. Petőfink sorai jutnak eszembe: *Szent egyház keblem belseje...* Vagy ugyancsak ő: *Én magamnál becsületesebb embert nem ismerek...* Vagy: *Tiszta e kebel mélye, égi kéz lövelt beléje lángokat...* S az *Én c.* verse: *A világ az Isten kertje, Gyom s virág vagytok benne ti, emberek Én a kertnek egy kis magja, de az Úr ha pártom fogja, Benne gyom tán nem leszek.*

Ma elkezdjük az adventet. Imádkozzunk, hogy jól kezdjük, s hogy tegyük is a jót, aminek megtevéséért imádkozunk. Amen.

BOKROS JUDIT

CSERTA BALÁZS A SOKOLDALÚ, SOK HANGSZERES ZENÉSZ ÚJABB FONTOS SZAKMAI ELISMERÉST KAPOTT

Cserta Balázs session zenész közönség előtt január 14-én vette át a Hangvilla-díjat, a bemutatkozó koncertjén A koncerteken jellemzően a háttérben marad, igaz, olyan is van, amikor ő és hangszere a főszereplő. Nem nyomul állandóan a közösségi médiában, nem osztja meg úton-útfélen, kivel, mikor és hol lépett fel, mégis sokan tudják, mit csinál és mennyire elhivatottan foglalkozik a zenéléssel. Szerénységét és tehetségét édesapjától, Cserta Gábortól is örökölte, akit szintén zenészként ismerhet a székesfehérvári és környékbéli közönség. Cserta Balázs a minap kapta meg a veszprémi alapítású Hangvilla-díjat, ennek apropóján beszélgettünk vele a fehérvári Hermann László

Zeneművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskolában, ahol 2008 óta folyamatosan tanít.

A Hangvilla-díjat néhány éve adják át a könnyűzenét művelő eladóknak, zenészeknek. Te mint sokoldalú session zenész vehetted át az elismerést – hogy alakult ki ez a sokoldalúság és jelenleg miben nyilvánul meg?

– Gyerekkorom óta érdeklődöm több művészeti ág és műfaj iránt. Akkoriban nemcsak zenéltem, hanem két lánytestvéremmel és a bátyámmal együtt néptáncoltam is. A sokoldalúság aztán nyilván édesapám miatt is van,

aki egyrészt foglalkozik versmegzenésítésekkel,

másrészt volt könnyűzenei formációja is, ahová nagyon fiatalon becsatlakoztam. A néptánc mellett elkezdtem furulyán és klasszikus klarinéton tanulni, és már a zeneiskola második évében bekerültem a Bakony Népzenei Együttesbe. Innentől egyértelmű volt, hogy a klasszikus zene mellé betársul a népzene. Pár év után pedig jazzt kezdtem tanulni Muck Ferencnél a Hang-

Big Band kapcsán, és szinte észrevétlenül belekerültem a könnyűzenébe, aztán ez a három műfaj meg is maradt.

Mindig kérdezik, hogy melyik mellett köteleződnék el igazán, de nem tudnék választani, mert mindegyiknek megvan a maga szépsége. Egyszerre vonz a régies, népi hangzás és a kortárs, úgymond világzene. És azt is gondolom, hogy nincs egyik a másik nélkül. Már jó néhányszor kiderült a klasszikus zenetörténet kapcsán, hogy a legnagyobb zeneszerzők népzeneből is merítenek. Magam is azt gondolom, hogy az egyik műfaj segíti a másikat, például a népzeneben is ugyanúgy benne van az improvizáció lehetősége, mint a jazzben. A klasszikus zenében szintén újra kezd előtérbe kerülni az improvizálás. Liszt is zseniálisan rögtönzött a hangversenyei ráadásaként.

A sokoldalúság a hangszerválasztásban is megnyilvánul. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen jazz szaxofon és népi klarinét-tárogató szakokon diplomáztál. Számos fúvós hangszerezen játszol – hogyan találtál el ezekhez?

– Az első fő hangszerelem a klarinét volt, utána jött a szaxofon és a tárogató. Ám most nem tudnám megmondani, hogy melyik az elsődleges. Igyekszem mindegyiket hasonlóképpen művelni. A választás kapcsán arra emlékszem: gyerekként furulyázni tanultam, mert az volt otthon. Aztán a tanárnóm azt mondta egy év után, hogy inkább klarinétozzak, és én ezt elfogadtam. Idővel bele is szerettem a hangszerbe, majd ehhez jött a többi fafúvós.

Nem könnyű veled időpontot egyeztetni, mert szinte mindig utazol, próbálsz vagy előadáson vagy, ha pedig nem, akkor tanítasz. Sokoldalúságod a zenei projektek

terén is nyilvánvaló – melyekben szerepsz mostanság?

– Nem tudom megszámolni, ám az a szerencsém, hogy akikkel együtt dolgozom, azok elfogadják, hogy sokféle vagyok. Vannak olyan zenekarok, projektek, amelyek csak évi pár fellépésre kötnek le. Ilyen például a székesfehérvári Coco Loco. Rajtuk kívül 6–8 formációval dolgozom rendszeresen. Közéjük tartozik az Alba Regia Néptáncegyüttest kísérő Galiba zenekar, a Modern Art Orchestra, a Fehérvár Big Band, benne

vagyok a Duna

Művészegyüttes

zenekarában, dolgozom Bíró

Eszterrel gyerek- és

felnőttszűzben, illetve

Pirok Zsófia flamenco

táncossal, valamint Gájer

Bálinttal és Szirtes Edina

Mókussal is van sok közös

munkánk. Ezekon kívül

alkalmazott zenei

felkérésekkel és

stúdiómunkákkal is

megkeresnek. Tanítok

továbbá a Hermannban népi

furulyát, népi klarinétot és

dudát, valamint szaxofont. A zeneakadémián öt éve

vagyok óraadó tanár, most hetente egyszer oktatom a

népi fúvós hangszerek tudományát.

Balázs édesapjával, Gáborral is rendszeresen játszik

együtt. És megtudtuk: a közeljövőben várható Balázstól

saját népzenei lemez megjelenése

A fehérváriak az utcaszínházi előadások

zeneszerzőjeként, irodalmi estek szereplőjeként

találkozhatnak visszatérően a neveddel, illetve színházi,

táncos produkcióban is zenélsz. Hogyan alkotod meg az

utcaszínházi előadások, ünnepek zenéjét?

– Nagyon szerencsés vagyok, mert Matuz János író-

rendezőnek mindig van konkrét elképzelése. Elmondja,

hogy milyen zenei világot képzelsz el, mi a történet,

hogy épül fel a szöveg, én pedig ez alapján dolgozom.

Többször működtem együtt ebben a munkában is

Szirtes Edina Mókussal, akit közel húsz éve ismerek, és

nagyon jó közöttünk az alkotói kapcsolat. Ő rengeteg

színházi és alkalmazott zenét szerez, de összeköt minket

a Szirtes Folk Band is.

Mit csinálsz kikapcsolódásképpen, ha van egy kis

szabad időd?

– Mivel a munkám a hobbim is, ezért jellemzően azt

szoktam mondani: nem dolgozni megyek, hanem

zenélni. És a szabad időmben is zenélek, illetve nyáron,

jó időben horgászni szoktam.

FARAGÓNÉ BIRCSÁK MÁRTA

HUMORRAL ÖREGEDJ!

Első kérdés: Hogy kerül az értékhordozó Koinónia hasábjaira ez az írás? Úgy, hogy a közösség (Koinónia) humora, jókedve átsegít, még az öregedés nehézségein is!

70 év táján már gyakrabban jönnek-mennek a bajok az ember életében, még ha a lelke fiatal, akkor is. A tárgyaink is elkopnak, hogy lenne ez másképp a saját „tagjainkkal”. Lehet ettől elkeseredni, de lehet ezt lazán kezelni, sőt kacagni is rajta, főleg, ha humoros szituációkba keveredünk.

Leírok néhány ilyen helyzetet a Teri közösség életéből. A múltkori találkozón az egyik társunk Parkinson betegsége miatt nem tudott jelen lenni, mert finom-motorika fejlesztésen volt. A másik társunk, aki közösségünk doktora, és a Bokor egy részének orvosi ügyintézője, így intette testvérünket: Azért óvatos legyél a „szelíd-motorosok” között is!

Jelenlegi februári találkozásunk is némi segédeszközzel és fortélyos szervezéssel, de összejött. Sclerosis multiplex barátunk vidékről érkezett busszal. Az apró-lépéses közlekedése miatt „közösségi orvosunk” felhozta a pincéjükből a kerekesszéket és társunkat szélesebben elgurította a kórházban fekvő nővéréhez az intenzív osztályra, majd onnan odagurította Őt a találkozónkra, úgy, hogy még az aznapi előadónkat is útba ejtetté, és hozta magával. Ez alatt a közösség többi része elvégezte a nyitóelmélkedést és az imádságot. Mivel elmélkedő testvérünk szeme bevérzett, és ez a szem sárga foltjára is ráterjedt, jó erősen kinagyított betűméretekkel olvasta el az elmélkedést. A műtétje ugyanis csak két nap múlva lesz. Szerettei nagyon aggódnak érte, mert 70 %-os a vakulási rizikó. Testvérünk lazán intette őket, hogy ott a 30%-os látási esély is, és ha Ő néhány éve behalt volna a leukémiájába, akkor ez most nem lehetne! Tehát semmi baj, a bölcs és gondos Isten kezében vagyunk, így gond egy szál se!

Folytattuk az összejövetelt, bekapcsoltuk a net segítségével, a Vancouverbe utazott testvérünket, akinek most halt meg a párja. Az időeltolódási nehézségek, a kimerültség, és a csörgőóra hiánya miatt azonban átaludta a találkozót. Előadónk témáját jó alaposan körül jártuk, ami arról szólt, hogy családellenes volt-e Jézus. A remek előadás után még ajándék itókát és könyvet is kaptunk Tőle: Dietrich Bonhoeffer: Követés című írását. Egyik testvérünk is mondott néhány mondatot a Fokoláre mozgalom Új Város kiadójának Bonhoeffer imádságos könyvéről. A könyvbemutató linkje a Magyar Kurírból, itt található: <https://www.magyarurir.hu/hirek/bonhoeffer-15-imaja-keskeny-utra-tanit>

Utána a vacsorai falatozás alatt jókat derültünk unokáink történeteit mesélve, akinek pedig szüksége

volt rá, bevette a gyomorvédő tablettáját. Közben az endoscopyán már átesett társaink hasznos tanácsokkal ellátták a még előtte állókat. Felém is megérkezett egy kérdés: Nálad is lesz „futómű-csere”? Mondtam, hogy igen, ráadásul mind a kettőt le kell cserélni. Testvérünk biztatott, hogy sebj, az enyém már be van üzemelve, remekül működik a csípőprotézisem! Következő találkozóra elhozom neked a mankóimat és a toalett-magasítót, mert nálunk csak ott áll, már nem kell. A kemoterápia után, sugárkezelésre járó testvérünk, csak somolygott a bajsza alatt, hogy ezek a nők, folyton csak csere-berélnek! Közben szó esett a jól bevált alvást segítő teákról is.

A ki-kit szállít haza rendje is pillanatok alatt kialakult. Mi kerekesszékekkel elgurítottuk vidéki társunkat a buszpályaudvarra. Utána közösségi orvosunk udvariasan hellyel kínált a kerekesszékben. Mondtam, hogy tudok még járni, erre Ő nevetve mondta: Nem baj, szokjad! Beleültem, elgurítottak a kocsiig és hazavittek engem is, mint műtét előtti kedvezményezettet. A sárgafolt szemműtét előtt álló testvérünkkel még viccelődtünk, hogy nem mindegy, melyik kimenetnél van az a sárga folt!

Merje valaki ezután, azt mondani, hogy az életkor előre haladtával, elhal a közösségi élet! Nem hal el, csak egy kicsit átalakul, de a lényeg az, hogy van! Vagyunk, viszonylag vidáman egymásnak, sőt másnak is! Merjem feltenni azt a kérdést, hogy a szeretet jobban koptat? Az viszont egyáltalán nem mindegy, hogy boldog összerogyással, vagy keserűen zárjuk a napot, napokat, amit még kapunk!

2023. 02. 12.

TRAUTTWEIN ÉVA

BONHOEFFER 15 IMÁJA A KESKENY ÚTRA TANÍT

Új kötetet mutatott be a Fokoláre mozgalom Új Város Kiadója a 15 nap imádság sorozatából február 9-én Budapesten, a D18 kulturális kávéházban. A könyvben Dietrich Bonhoeffer gondolatai vezetik az imádság útján az olvasót, Matthieu Arnold egyháztörténeti kommentárjaival kísérve.

Az új könyvet Csáki Tibor nagymarosi plébános, Csepregi András evangélikus teológus-lelkész és Paksy Eszter, az Új Város Kiadó igazgatója mutatta be, átfogó képet adva Dietrich Bonhoeffer életéről.

Akötet a mártír evangélikus teológus lelki útján vezet az olvasót, amely a 20. századi élettapasztalat Jézussal megélt mintája.

Az evangélikus teológus mára felekezeteket átívelően inspiráló alakja a kereszténység megújulásának – fogalmaz az kötetet bemutató az Új Város Kiadó.

Sorozatuk köteteiben ismert lelkivezetőktől válogatnak tizenöt napra tizenöt szöveget, az ima, az elmélkedés és a teológiai gondolatok ötvözeteként, és adnak ezekhez egy-egy kommentárt az adott szerző szakavatott ismerőjétől.

„Dietrich Bonhoeffer messziről indult, míg imádkozó emberként vált ismertté. Szülei, az agnosztikus pszichiáter apa és az erősen vallásos, pietista édesanya nyolc gyereket nevelt. Közös ima nem volt a családban, templomba is nagy ünnepekkor jártak. Dietrich megdöbbenésükre lelkész lett, vaskos teológiai munkát írt, de még nem volt imádkozó ember; hogy az imádságos személyes ügyévé váljon, el kellett mennie Amerikába. Itt ismert meg egy harlemi közösséget, az ott megtapasztalt közösségi ima fordított a 26 éves fiatalember gondolkodásán” – mutatta be Dietrich Bonhoeffer útját Csepregi András.

Ekkortól kereste az imádkozó közösségeket, életének erős szála lett az imádság.

Elkezdett imádkozni, majd maga is tanítani kezdte az imádkozást azoknak a lelkészeknek, akik a Hitvalló Egyház (Bekennende Kirche) – a nácizmus megítélése miatt kettészakadt az evangélikus egyház – szolgálatára készültek.

Csepregi András kiemelte Bonhoeffer börtönben – a Gestapo 1943 áprilisában tartóztatta le – írt imái közül azokat, amelyekben legszemélyesebb istenkeresését fogalmazta meg. „Ezek kortalanok, a szenvedést, a szenvedésnek való kitettséget fejezik ki.”

Csáki Tibor arról beszélt, mi szólította meg őt az evangélikus lelkész írásaiból. Számára Bonhoeffer az a keresztény volt, aki testben és lélekben felül tudta múlni a kor nyújtotta szűk kereteket, akinek Isten kitágította a szívét, és boldog tudott lenni az üldöztetésben is.

Bonhoeffer az az ember volt, aki nem félt leírni, hogy Európa megújulásának kulcsa a Krisztussal azonosuló közösségek léte. Prófétai jel volt abban a közel sem

„ökumenikus” korban, hogy Istent tudta tenni az első helyre.

Dietrich Bonhoeffer imádkozó ember volt, aki a keskeny útra tanít mindannyiunkat – fogalmazott Csáki Tibor.

Dietrich Bonhoeffer (1906–1945) evangélikus teológus, lelkész. Hitler hatalomra kerülésének első pillanatától elítéli a nácizmust, a vezérkultuszt. Az árjaelmélet és a nácizmus megítélése miatt kettészakadt evangélikus egyházban a Hitvalló Egyházhoz csatlakozik. 1935-től tanít ennek az egyháznak az illegális szemináriumában. 1943 áprilisában bebörtönzik. Amikor 1944-ben fény derül arra, hogy részt vett egy Hitler elleni összeesküvésben, őrizetét megszigorítják, és 1945-ben, alig egy hónappal a háború vége előtt kivégzik.

Börtönből írt levelei és imái mégis egy modern, megélt, örömteli kereszténységet mutatnak be – emelte ki Csepregi András.

SULYOK GÁBOR

LE SEIGNEUR REVIENDRA

AZ ÚR VISSZAJÖN, MERT VISSZAVÁRJUK?!

Beszélgettem egy ismerősömmel, és úgy tűnt, a legfontosabb keresztény mondanivaló az, amit Duval páter annak idején gitárjának húrjaira fűzött: Az Úr visszajön! Az emberek egyik legfontosabb igénye az étellel és természetesen Istennel szemben, hogy végre tegyen igazságot ebben az igaztalan világban. Orvosolja sérelmeinket, gyógyítsa be sebeinket, és büntesse meg azokat, akik visszaéltek lehetőségeikkel a kárunkra, mert az igazságtalanság nem maradhat büntetlenül.

Mondjuk ugyan, hogy nem lehet az igazság az utolsó szó ebben a világban, de az eljövendőben még inkább – főként, ha rólunk van szó. Jogos igényt tartunk arra, hogy az igazság győzzön mindenek felett. Ha valamiért komolyan érdemes foglalkozni Jézussal és foglalkoztatni Jézust az életünkben, akkor világosan látni kell, Jézus nem az igazság győzelméről adott élet-halál példát, hanem az igazságtalanság elviseléséről, vagyis a szeretet konkrét, valóságos diadaláról. Jézus azért pótolhatatlan az ember életében, mert végigcsinálta a szeretetet, egészen a kereszthalálig. Az igazság Mózes, Józsué, a királyok és uralkodók számára volt és maradt a legfontosabb követelmény uralkodásuk ügyében. Jézus azonban nem uralkodni, hanem szolgálni jött.

A vallásos ember egyik, ha nem legfontosabb feladatának az imádságot – elsősorban a szóbelit – tekinti, mert mi eszköz vagyunk az Isten kezében, ennek megfelelően szükség- és alkalmasszerűen leadjuk a rendelésünket a mennyei postaládába. A többi már nem rajtunk áll. Majd az Isten és az ördög megegyeznek, hogy mi legyen.

„Mi megtettünk, ami tőlünk telik, rátettük a húsvéti báránnyra a világ összes bűnének terhét, és

kizavartuk a keresztfá szögei közé, mert az biztosabb, mint a pusztába való kiűzés.” – Ez így nagyon szép és megható, csak nem igaz. Akkor, amikor születésünkkor megkaptuk a világot ajándékként, felelősséget is kaptunk, mégpedig valós felelősséget, vagyis magunkra kell vállalnunk a világ baját, szenvedését, halálát, gyűlölködését és háborúját látva nem mutogathatunk Istenre, hogy majd helyettünk intézze és vigye el a balhét, amit döntő részben saját nemtörődömségünk, közönyünk és a szeretetben való hitetlenségünk hozott létre. Amíg az igazság fontosabb a számunkra, mint a szeretet szerinti Istenország, biztos, hogy hiába várakozunk, és bármilyen szép álmokat álmodunk is, a valóság nem fog változni. Addig is pergethetjük a rózsafüzérünket és szaporíthatjuk imáinkat, **NÉLKÜLÜNK** nem fog történni semmi! Mi hithű Pilátusok vagyunk, és mossuk kezeinket, és persze nagyon szurkolunk a jó és azt igazság győzelméért!

BÓTA TIBOR

A DÖNTÉSEI RÉVÉN SZABADDÁ VÁLÓ EMBER

A szabadság témájával foglalkozni lehetetlen vállalkozásnak tűnhet, és lehet, hogy az is. Nem véletlen, hogy örökké visszatérő, és máig lezáratlan témája a filozófiának, a pszichológiának és a társadalomtudományoknak. Ez persze azt is jelenti, hogy az embert még látszólagos megoldhatatlanságában is szüntelenül izgatja szabadsága kérdése – amit, ha egészben nem is, de talán apró falatokban meg tud émszteni. Az alábbi írás a szabadság ilyen „apró falatja”, a döntés és a szabadság viszonya. Egy kijelentés és számos kérdés, amit a kijelentés felvet. A kijelentés így hangzik: az ember döntései révén válik egyre szabadabbá. A kérdések közül, pedig íme, néhány. Nem akkor szabad-e az ember, ha nem kényszerül döntésre? Ha valami mellett döntünk, nem szabadságunkat csorbítjuk-e azzal, hogy megfosztjuk magunkat a további lehetőségektől? Szabad-e az ember, ha nem képes azt tenni, amit akar?

A döntés és szabadság vizsgálatánál különböző megközelítési lehetőségek kínálkoznak.

- *Egyrészt vizsgálhatjuk azt, hogy a lehetőségek/meghatározottságok világában az ember akaratának van-e, és ha igen mekkora a szabadsága. Ez az ember akarat szabadságának vizsgálata.*

- *Másrészt vizsgálhatjuk azt is, hogy az ember cselekedetei mennyire képesek követni akaratát. Vajon képes-e az ember mindig azt tenni, amit akar? Vagy olykor megszenved, hogy azt teszi, amit nem akar (nem szeretne)? Ez az ember cselekvése közben átélt szabadságának vizsgálata.*

Ebben az írásban kísérletet teszek arra, hogy megvizsgáljam az ember akaratának és cselekvésének egyezése közben átélt szabadság-élményét.

I. A valódi és/vagy az értelmes döntés

Sokféle döntés létezik. Az ember dönthet ösztönösen/reflexszerűen, dönthet betanult viselkedési sémák szerint, dönthet külső/belső kényszer hatására, dönthet személyiség-karakteréből adódóan. De hozhat valódi, ill. valódi és értelmes döntéseket is.

A valódi döntés

Az ember döntéseivel kapcsolatban beszélhetünk valódi, ill. valódi és értelmes döntésről. Az értelmes döntés mindig valódi, de a valódi döntés nem mindig értelmes.

Egy döntés akkor valódi, ha a következő összetevőket tartalmazza:

1. szabad döntési lehetőség (lényünkön kívüli, döntésünket befolyásoló külső kényszer nélküliség /a továbbiakban csak „külső kényszer”/)
2. megköötözöttség-mentesség (lényünk szabadsága, döntésünket befolyásoló belső kényszer nélküliség /a továbbiakban csak „belső kényszer”/)
3. dinamikus személyes értékrend (mely a döntési szempontokat szolgálhatja)
4. helyesen működő mérlegelő tevékenység (mely képes a döntési szempontoknak a lehetőség szerinti legelfogulatlanabb, helyes mérlegelésére)

Természetesen a döntési helyzet maga is egy kényszer (döntési-kényszer). Hiszen, ha valaki nem kerül döntési helyzetbe, miért is döntene? De ez a döntési kényszer nem a döntést /annak tartalmát/ befolyásolja, hanem csak a döntés meghozatalára szólít fel.

¹ A cselekvése közben átélt szabadság nem keverendő össze az ember cselekvési szabadságával, ami cselekvési lehetőségeinek halmaza.

A szabad döntési lehetőség (külső kényszer nélküliség)

Az ember szabad döntése szempontjából igen fontos, hogy minden (tőle független) külső kényszer nélkül, szabadon tudjon dönteni. (A külső kényszerek igen sokfélék lehetnek. Külső erős fenyegetettség /zsarnokság esete/; rendkívüli körülmények /pl. erős viharban a tengeren a kormányos – az emberi élet érdekében – ha szükséges kidobja a vízbe még az esetleg értékes rakományt is/...)

Az embernek szabad döntési lehetőségéhez szüksége van arra is, hogy több (ténylegesen jelentkező, és megközelítően egyenértékű) lehetőség között tudjon választani /valódi választási lehetősége legyen/.

Megkötöttség-mentesség (lényünk szabadsága, belső kényszer nélküliség).

Ahhoz, hogy az ember szabadon tudjon dönteni, szüksége van belső kényszer nélküliségre is. Az ember belső kényszerei elsősorban lélektani eredetűek (Erős belső hajlam, szükséglet, /érzéki/vágy, függőség...). Döntést befolyásoló korlátok a döntést megelőző (a döntési szituáció megismerését célzó) ismerethiányunkból is származhatnak. Belső szabadság nélkül az ember nem tud mit kezdeni a választási szabadságával. Ilyenkor az ember Sartre² szavaival élve "szabadságra kárhozhatva" éli az életét. Az ember megkötöttség-mentességének egyik speciális területe a kockázatvállalási készség /tekintettel arra, hogy valódi döntési helyzet kockázat nélkül nem létezik/.

Dinamikus, személyes értékrend

A valódi döntéshez szükséges, hogy az ember egy dinamikus, személyes értékrenddel rendelkezzen. De mi is az a személyes értékrend? A személyes értékrend az ember saját értékeinek egy önmaga általa rendezett gyűjtőfogalma, amely a korábbi belső és külső ismereteinek, tapasztalatainak szintézisét is tartalmazza. (Az értékek fogalmának tisztázására még visszatérünk.) Ezek együttese szolgáltatja az embernek az egyre bővülő döntési szempontjait. Természetesen törekednünk kell értékrendünk stabilitására, de értékrendünk soha nem válhat statikussá. Nyitott kell, hogy maradjon új értékek befogadására és korábbi értékeink felülvizsgálatára, ezért a „dinamikus” jelző.

A helyesen működő mérlegelő tevékenység

A helyesen működő mérlegelő tevékenység arra törekszik, hogy a dinamikus változó értékrendjét figyelembe véve, a döntési szempontokat a lehetőség szerinti legelfogulatlanabban mérlegelje. Ennek során a nyitottságnak igen komoly szerepe van. A helyesen működő mérlegelő tevékenységnek még további jellemzői is vannak, amire még később

kitérünk.

Fentiek értelmében **valódi döntés** csak úgy születhet meg, ha külső/belső kényszer nélküli állapotban az ember dinamikus értékrendjét figyelembe veszi, és közben elfogulatlanságra törekvő mérlegelést is végez.

A valódi és értelmes döntés

Az ember szabadságtudata feltehetően értéktudatának következménye.

Az ember nem csak szabadon akar dönteni (azaz valódi döntést hozni), hanem az érték /általán értéknek hit dolog/ mellett akar szabadon dönteni.

Mik ezek az értékek? Az ember elsősorban saját életét, létét tartja a legnagyobb értéknek, de a hozzá közelinek megélt embertársai élete is komoly érték számára, és a kör tovább bővíthető. Ezen felül persze sok más olyan dolog is érték az ember számára, amelyet a *hasznos, szép, jó, igaz, szent fogalmaival próbál körülírni*. Az értékek melletti döntéseit értelmes döntéseknek éli meg az ember, mert azok védik az értékeit. Az ember valódi döntése akkor válik valódi és értelmes döntéssé, ha a helyesen működő mérlegelő tevékenységének egyik alapkérdése az, hogy döntése mennyire szolgálja értékeit. Az ember értékeit szolgáló, azt védő, erősítő döntései értelmesek, az értékei elleni döntései értelmetlenek.

A valódi és értelmes döntés tehát az, amelyet az ember külső és belső kényszer nélkül hoz meg, és amely ezen felül értékeit is szolgálja.

II. A döntéshez való viszonyulás dilemmái

A döntéstől menekülő ember

Furcsa, szinte megmagyarázhatatlan kettősség figyelhető meg az emberben. Alapjában véve lényének minden porcikájával törekszik a szabadságra, s ugyanakkor valamiféle félelem, menekülés-érzés is megjelenik az emberben a szabadsága kapcsán. Feltehetően ilyenkor nem a szabadság, hanem – talán tudattalanul is – a döntés lehetősége/kényszere elől menekül. Mindenesetre az emberben megfigyelhető egy ösztönös késztetés arra vonatkozóan, hogy döntése szabadságát /akarata szabadságát/ egy erős, biztos valakire bízva, akit követve könnyebben eligazodhat, és biztonságban érezheti magát. Ezt a döntés elől való menekülési attitűdöt az ember kényelemszeretete is felerősíti/heti.

A szabadságot hirdető Jézus úgy akarta a törvényt tökéletesíteni, hogy a hangsúlyt cselekedeteink indítékára tette, amely az ember belső világában található, és amelyet nem lehet szolgálai módon, gépiesen "betanulni" úgy, mint a külső törvény

² **Jean-Paul Sartre** francia dráma- és regényíró, az [ateista egzisztencializmus](#) képviselőjeként a [20. századi](#) francia filozófia vezéralakja.

előírásait. Jézus felszabadítani jött az embert, megszabadítani attól a mélyen ösztönös törekvésétől, hogy az ember lemondjon a döntés szabadságáról, és előírások/tekintély szolgálatába álljon.

Az Egyház sajnos elárulta Jézusnak ezt a felszabadító törekvését. Nemcsak iránymutatást, és eligazítást kíván nyújtani bizonytalan hívei számára, de egyre jobban meg is akarja határozni hívei cselekvési lehetőségeit. Ezzel egyrészt kiszolgálja híveinek külső fixpont-igényét, másrészt infantilizálja híveit. Dosztojevszkij "Karamazov testvérek" c. regényében csodálatosan festi le a fenti árulást. A főinkvizítor négy szemközt próbálja meggyőzni az ismét megjelenő, s szabadságot hirdető Jézust, hogy lássa be hogy tévedett, csődöt mondott, hisz az embernek elemi szüksége, hogy felsőbb hatalom alá vesse önmagát (szabadságát). Az Egyház pedig erre a legalkalmasabb irányító hatalom.

A külső fixpontra vágyó ember igényét kihasználva, sajnos olykor a modern szellemi irányzatok is különböző csodát-ígérő technikáikkal, kész receptjeikkel kereső emberek sokaságát fosztják meg döntésük szabadságától.

A döntés előtt álló ember bizonytalansága

A bizonytalanságnak többféle indítéka lehet.

A döntést megelőző kereső bizonytalanság, előítélet nélkül igyekszik felderíteni tényleges választási lehetőségeit, és értékelési szempontjait. Ez a kereső bizonytalanság a nyitottság jele, mely nagy érték az ember életében, és valódi szabadsága lehetőségének egyik alappillére.

A döntés során szükséges mérlegeléssel kapcsolatban azonban ki kell térnünk egy - a döntési szabadságunkat komolyan veszélyeztető – magatartásformára, a hezitálásra, a latolgatásra, a tétovázásra. A latolgató és halogató típusú ember (Fabius Cunctator) mindig arra vár, hogy mindenben biztos legyen, végül soha nem tud eljutni a döntésig. Aki csak latolgat, de nem dönt, nehogy választási lehetőségét elveszítse, annak csak szabadsága lehetősége marad meg csupán, hisz a döntéstől való félelem rabja marad.

Az az élet, amely nem vállalja a döntést, annak következményeit és kockázatát, nem sokat ér. A szabadságnak ez a fajtája csak illúzió, mert döntés nélkül csak lehetőség a szabadság.

A valódi döntéssel együtt jár a kockázat. Az a döntés, melyek nincs kockázata, nem valódi döntés. A kockázat pedig bizonytalanságot (egyfajta ismerethiányt) feltételez. Ha mindent ismerek, mindenben biztos vagyok, azaz a döntés evidens, kínálja önmagát, értelmetlen döntésről beszélni.

III. Az ember szabadságsávja

A szabadságsáv

Az ember nem csak szabadságát, de annak korlátait, meghatározottságait is megtapasztalja, amelyek az ember szabadságának egy tartományt /szabadságsávot/ jelölnek ki. Az ember szabadságának korlátai (meghatározottságai) eléggé sokfélék lehetnek.

– Az ember immanens létét/döntéseit befolyásoló korlátok: természeti törvények, örökölt genetikai meghatározottságok, biológiai, pszichológiai adottságok, szükségletei, környezeti szociális hatás... De léteznek másfajta korlátai is az embernek, amelyek a megerősítő, a védekező mechanizmusai, ill. a megküzdési stratégiái közben keletkeznek.

– Az ember transzcendens létét/döntéseit befolyásoló korlátok (meghatározottságok): természetfeletti létezésének törvényei, feltehetően személyes küldetésének meghatározó szerepe. Lélektani megközelítésben pl. a tudattalan /ezen belül is a kollektív tudattalan/, ill. az archetípusok hatásai. Ezek – az ember transzcendens létét befolyásoló korlátok/meghatározottságok – sokkal nehezebben megfogalmazhatóak, és gyakran inkább csak valószínűsíthetőek. A keresztény hagyomány szerint a Teremtő egyik lényegi jellemzője a szeretet. A Teremtő teremtési szándékánál is feltehetően a szeretet-élet továbbadása döntő szerepet játszhatott. Eme feltételezett állításnak a valószínűségét Jézus tanításának tartalma csak tovább erősítette. Ennek értelmében az ember szeretet-élet megvalósítására való törekvése egyike lehet transzcendens meghatározottságainknak.

Ezen szabadság-korlátok birtokában minden egyes ember rendelkezik egy úgynevezett "szabadságsáv"-val, amely sávnak (nem feltétlen tudatos, de tartósan átléphetetlen) alsó és felső határa van. (Az ember nem tud(akar) pl. bérnyilkossá zülleni, mert ez alatta volna szabadság-sávja alsó határának. Vagy a szellemóriásokot megcsodálhatja ugyan, de követni nem képes őket (cselekvési szabadság), mert ők /képeségeiket tekintve/ szabadságsávja felső határa felett vannak.

Az ember evilági szabadságsávjának korlátait döntései során persze áthághatja (azaz dönthet korlátait figyelmen kívül hagyva), de ebben az esetben megnehezíti/kockáztatja immanens létét, esetleg értelmetlenül bele is pusztul /pl.: a gravitációt figyelmen kívül hagyva, leugorhat a szakadékba, de belepusztul/.

Az ember transzcendens értékei érdekében esetenként figyelmen kívül hagyhatja immanens szabadság-sávjának korlátait (vértanúk esete). A transzcendens szabadság-sávjának korlátait azonban /ha értelmesen akar élni szabadságával/ a döntései során soha nem lépheti át.

A megváltoztathatatlan problémája

Az ember szabadság sávjának határait, ill. a határokon túli tartományt, mint megváltoztathatatlant érzékeli, amiken nem áll módjában változtatni. (Ilyenek: a rá ható természeti és természetfeletti törvények, az ember karaktere, lelki alkata, egyes biológiai alkati adottságai /pl. testmagasság/. De személyes környezetében is vannak ilyen meghatározottságok pl. szülei, testvérei.)

Az ember tudata talán könnyebben elfogadja /vagy csak belátja?/ a megváltoztathatatlant, de vágyainak/érzelmeinek ez az elfogadás sokkal nehezebb feladat. Az ember megtapasztalja, hogy mennyire meg tudják kötözni azok a megváltoztathatatlan adottságai, amelyeket nem képes a tudomásul vételen túl is elfogadni. Seneca³ találóan fogalmaz: „Ha beleegyezel végzetedbe, akkor vezet, ha nem egyezel bele, akkor kényszerít”. Itt csak egyetlen út marad a beleegyezés, azaz a valódi elfogadás.

A megváltoztathatatlan elfogadását úgy is nevezhetnénk, mint az ember szabadságsáv határainak, ill. a határon túli tartománynak értelmi és érzelmi elfogadása. Itt a passzív tudomásul vétel biztosan nem elégséges. De mit jelent a valódi elfogadás. Egyrészt azt, hogy az ember tudata nem tagadja tiltakozva a megváltoztathatatlan létét, illetve nem viselkedik úgy, mintha az nem létezne /nem él álomvilágban/. Másrészt érzelmileg is van az embernek teendője. Megkeresheti az ember pl. egy nem kívánt karaktervonásával kapcsolatban, hogy hogyan lehetne felhasználni azt úgy, hogy többé már ne csak annak „keserű” ízét érezze, hanem a – sikeres felhasználást követően a hasznosságát is. Így képes az ember az elméjében azt a képét átformálni, amely a korábban megváltoztathatatlannak hitt, és kellemetlennek megélt adottságáról rajzolódott ki. A képek, és az ezekből felépülő sémák, mintázatok igen fontosak, mert ezeken keresztül észleli az ember a világot, és az ily módon megszerzett ismereteinek megfelelően hozza meg újabb döntéseit. (Ezt egy előkészületben lévő írásomban részletesen fogom tárgyalni.)

A "megváltoztathatatlan" dolgokhoz való ilyen hozzáállásával az ember, - mivel már aktív beleegyezésével, elfogadásával ő is hozzájárult azok létehez – olyan világba érkezik, ahol már **nem csak**

a tőle független meghatározottságok léteznek.

IV. A cselekvés közben átélt szabadságélmény

Az ember cselekedetei közben megtapasztalja, hogy vannak olyan cselekedetei, amelyek felszabadítják, míg mások éppen megkötöztették teszik. Mondhatjuk-e azt, hogy amikor az ember a döntését követően, az azzal megegyező cselekedete közben jóleső, felszabadító érzést érez, tapasztal meg, szabadságát éli át?

A jó szándékú ember régi problémája az „Akarom a jót, s a rosszat teszem”. Rousseau⁴ így fogalmaz: „Az ember szabadsága nem azon múlik, hogy azt csinál, amit akar, hanem, hogy nem kell azt tennie, amit nem akar”. Amikor akarjuk a jót és mégsem tesszük /nem tudjuk tenni/, pont annak a kínzó érzését éljük át, hogy azt tesszük, amit nem akarunk. Milyen nagyszerű érzés, amikor azt érezhetjük: igen, most azt tesszük, amit akarunk. Képesek vagyunk rá, nem gátol meg benne semmi, azaz szabadok vagyunk rá, hogy valami céljainkba/terveinkbe/reményeinkbe illőt megtegyünk. Ilyenkor éljük át szabadságvágyunk teljesülését.

Természetesen az ember cselekvése közben átélt szabadságélménye csak akkor hiteles, ha egy olyan döntést követő cselekedetről van szó, amelyet az ember valódi választási lehetőségei közül, akarata szabadságának használatával hozott meg. A kettő együtt adhatja csak meg a hiteles és valódi szabadságélményt.

V. Hogyan szolgálják döntéseink szabadságunkat?

Az igent mondás szabadsága

Ha az ember nem dönt /nem használja szabadságát/, akkor szabadságának csak a lehetősége marad meg (szabadságának csak elméleti értéke van). Amikor az ember dönt, döntését követően cselekedetei közben szabadságélményt él át. Szabadsága lehetőségből valósággá válik. Szabadságának elméleti értéke ekkor gyakorlati értékévé válik.

Az ember élete döntések sorozatából áll. Döntésein keresztül egyre gyakrabban átélheti szabadsága (valósággá válásának) élményét, így egyre gazdagodik szabadságélménye, ezeken keresztül egyre szabadabbnak érzi önmagát.

Miden döntés egy választás. A döntés tárgyára igent, vagy nemet mondás. De igenjeink súlya között jelentős eltérés lehet. Választhat az ember egyszerűen a lehetőségei közül /persze minden esetben ezt teszi/, de mondhat IGEN-t is választása tárgyára. Egy példával illusztrálva. A párválasztási döntés során nem csak egyszerűen a lehetőségi közül választ az ember, hanem a másik személyére mond „IGEN”-t. (Nemcsak azért választja az ember a párját, mert a választékból ő lett a nyerő, hanem azért is (elsősorban azért), mert úgy érzi, hogy Ő az, akit régóta keresett, akiben megtalálta mindazt, amit

³ Lucius Annaeus Seneca római [sztoikus](#) filozófus, drámaíró és államférfi. Jézus kortársa.

⁴ Jean-Jacques Rousseau [svájci filozófus, író és zeneszerző](#). A [francia felvilágosodás](#) egyik kiemelkedő alakja.

keresett, aki számára az „egyetlen”.) Ha az ember valamire/valakire IGEN-t is mond, **összekapcsolja életét** azzal, amire/akire igent mondott, és ezáltal **elkötelezettjévé** válik igent mondásának tárgya iránt. Ez az IGEN, az elköteleződés igenje. Az önmagát valamire szabaddá tévő szándék igenje, a **VALAMIRE** való szabadság igényének jele. Az így kimondott IGEN csak akkor lesz valódi, ha az NEM-et is tartalmaz. Vagyis, ha valamire IGEN-t mond az ember, NEM-et kell mondania magára az adott döntési szituációra, és közvetve a választási lehetőségek összes többi elemére is. (Bizonyos értelemben még ez a NEM is lélektani szabadságát fokozza, mert megszabadítja az elutasított lehetőségek befolyásától.) Az ilyen NEM-et mondás nélkül az IGEN nem teljes értékű (valódi) IGEN. A kettő egymástól elválaszthatatlan.

A nemet mondás szabadsága

Nemet mondhat az ember magára a döntési szituációra, azaz elutasítja a döntést, mert talán fél a döntési kényszertől, és ezért nem akar dönteni. (Ebben az esetben szabadsága lehetősége marad csak meg, és feltehetően döntési kényszerének továbbra is rabja marad.) Nemet mondhat az ember a döntés során is, ha lehetőségei közül egyiket sem tartja értéknek, vagy legalábbis eléggé értéket képviselőnek. (Az ilyen döntés valódi, és mivel saját értékrendjébe nem illőt tagad, értelmesnek is tekinthető.) Létezik a nemet mondásnak egy olyan fajtája is, ahol a „nem” csupán a tiltakozást, a tagadást jelenti, és a visszautasítás, a szembeszegülés hatalmát fejezi ki. (Lehetséges persze, hogy az ember ebben az esetben is először egy igent mond ki magára a visszautasításra, azaz mindenféle függőség, meghatározottság elutasítására.) Az így kimondott nem csak **VALAMITŐL** (a visszautasított dologtól) való szabadságot képes megadni. Jóllehet a tagadás szabadsága is valódi szabadság, de mivel a döntés teljes elutasításában a mindent tagadás, azaz az ember értékei is benne vannak, az ilyen döntés nem értelmes döntés.

A döntésein keresztül szabaddá váló ember

Ha az ember nem dönt, csak szabadságának lehetőségét képes birtokolni. Döntéseit követően, cselekedetei közben átélheti azt a szabadságot, hogy semmi nem kényszeríti arra, hogy azt tegye, amit nem akar. Képes azt tenni, amit akar. Ezt az élményt, mint szabadságvágya teljesülésének megtapasztalható igazolását (lehetőség szintű szabadsága megvalósulását, mint megélt valóságot) éli át. Élete egyre több területén megtapasztalhatja ezt az élményt, és vele együtt szabadsága gazdagodását. Tágul szabadságélménye közben az emberben megfogalmazódik egy gondolat: lehet,

hogy szabadságának folyamatos gazdagodása transzcendens létezésének egyik feladata is lenne? (Ezzel a gondolattal összecseng az a zsidó-keresztény elképzelés, hogy nem istenképűnek /feltehetően szabadnak/, hanem istenképűsége /azaz szabadságra/ lettünk megteremtve.) Ez az egyre szaporodó szabadságélmény, egy idő után túljut a különálló szabadságélmények megtapasztalásán, és egy állapottá, vagy inkább folyamat jelzésévé válik, a szabaddá válás folyamatának jelzésévé. Aki magát szabadnak gondolja, rá kell ébrednie, hogy az ember soha nem mondhatja, hogy SZABAD, csak egyre szabadabbá VÁLIK, napról napra egy kicsit jobban szabadítja fel önmagát, ezért az ember szabadsága helyett célszerűbb lenne **az ember felszabadulásáról** beszélni, ami egy lassú folyamat. Aki a szabadság mellett dönt, az olyan világba érkezik, ahol a tőle független meghatározottság mértéke egyre csökken, és ahol egyre több ön-meghatározottság ("autodetermination") érvényesül. Ebben az „új” világban az ember egyre jobban meghatározójává válik önmagának. Paradox módon **minél szorosabb az ember ön-meghatározottságának mértéke /önkorlátozása/, annál szabadabbá válik /az általa akart cél megvalósítása számára/.** (V.ö.: a „széles út”-nak nincs, csak a „keskeny út”-nak van perspektívája, célja.)

Az önmeghatározás, az önmagát korlátozás, elképzelését több ezer éves szellemi hagyományaink is ismerik, és használják. A zsidó-keresztény hagyomány szerint, a Teremtő a teremtés aktusában (adott mértékben korlátozott szabadságú) de szabad embert teremtett. Miközben az embernek szabadságot adott, ezzel saját szabadságát is korlátozta. (A teremtés végső célja az ember számára megismerhetetlen, csak elképzelései lehetnek róla.) Próbáljuk meg a teremtést csupán a szabadság szemszögéből, és természetesen az emberi logika alapján megvizsgálni. A Teremtő, mint Abszolútum, mondhatta volna, hogy Ő a világ legszabadabb lénye, és mégis teremtett. Ennek logikailag csak az lehet az indoka, hogy a Teremtő egy - elképzelései szerinti - CÉL érdekében döntött a saját szabadságát korlátozó teremtés mellett. Ha ezt elfogadjuk, akkor megállapíthatjuk, hogy a Teremtő ezt is megtehetette, az Ő szabadsága még az önkorlátozás szabadságát is magába foglalta.

A szabadság nem adomány, hanem feladat, nem önző élvezet, hanem állandó kihívás. Az ember feladata az, hogy szabaddá váljon! A szabadság önmagában nem elegendő érték, nem is lehet cél, hanem azt egy „végső cél” (érték teremtés, érték megóvás) szolgálatába kell állítania az embernek.

Az értékek melletti döntései (IGEN-t mondásai) **által elkötelezetté váló ember szabadsága a lehetőségéből valósággá vált, értékes szabadság.**

IN MEMORIAM HALÁSZ ENDRE – BANDI BÁCSI

KASZAP ISTVÁN ÉS MÁRTI

BANDI BÁCSIRA EMLÉKEZÜNK

Öt évi együtt járás után 1968 februárjában határoztuk el, hogy összeházasodunk. Zalatnay Márti családja apai ágon református és evangélikus volt anyai ágon katolikus és református. A Kaszap családban katolikus hagyományokat ápoltunk. A Zalatnay család nagyvonalúságának köszönhetően a katolikus szertartás szerinti házassági szertartást fogadtuk el.

A péceli helyszín miatt egyértelmű volt, hogy a Halász Bandi bácsit kérjük meg, hogy készítse fel minket erre az alkalomra. Én ennek kapcsán találkoztam először Bandi bácsival. Márti már korábban is ismerte Öt, mert idős és beteg Nagymamájához rendszeresen járt.

Már az első találkozón is lenyűgözött minket a Bandi bácsi papoknál szokatlan közvetlen stílusa, ájtatosság nélküli racionális beszéde. Nagyon mély benyomást tett ránk. Végül az esketésünk után egyetlen kérése volt, hogy minden este elalvás előtt együtt, hangosan mondjuk el azt az imát amire Jézus tanított minket. Házasságunk utáni rövid Pécelen lakásunk után Pestre költöttünk albérletbe. Ezzel a kapcsolatunk Bandi bácsival megszakadt, de az esti közös imát mindig megtartottuk.

Pár éves albérletezés után visszaköltöttünk Pécelre, most már OTP öröklakásba. Amint megjelentünk a templomban Bandi bácsitól írásos meghívást kaptunk egy ú.n. utolsó szombati előadásorozatra. Minden

alkalommal más volt az előadó. Izgalmasabbnál izgalmasabb témákban hallgattunk tartalmas szöveget. Az előadók ismeretlenek voltak számunkra. (Később aztán kiderült, hogy a Bokorhoz tartozó testvéreinket ismerhettük meg általuk.) Az előadás sorozat végén Bandi bácsi javaslatot tett arra, hogy kisebb csoportokban folytassuk az önképzést. Ismét elfogadtuk a meghívást és elkezdtük a lelkiismeretünk átformálását az evangéliumok szellemében a KIO (Keressétek Isten Országát) kötetek tanulmányozása segítségével. Lelki gyakorlatra mentünk, közösség vezetést vállaltunk és rendszeresen jártunk Bandi bácsihoz lelki vezetésre. Az életünk teljes mértékben átalakult. A harmadik gyermekünk születésének idején eladtuk a lakótelepi lakásunkat, hogy vagyunkat megosztva egy péceli nagycsaláddal kezdjünk építkezni.

Az évek során ez közösségi házzá fejlődött. Mi a mai napig harmincegy személyt, családot fogadtunk be a házba, adtunk pár hónapos itt lakástól kezdve pár éves itt tartózkodásig lehetőséget számukra. Társaink, közösségi testvéreink és barátaink ugyanezt tették és közösen tesszük mind a mai napig. Bandi bácsinak, Gyurka bácsinak és sok testvérünknek köszönjük, hogy egyre jobban elköteleződünk az evangéliumi életforma mellett.

Bandi bácsival együttműködtünk rendszeresen, segítettük az egyházközi életet Pécelen. Családunk barátja volt. Minden gyermekünket Ő keresztelte, s Ő vezette első áldozáshoz is Őket.

Sajnos idős korában, szeretett egyháza büntetésből nyugdíjazta, mert a Szentlélek ünnepén közös imádságra beengedte a Bokor tagjait az ország bármely részéből. Ez nagyon nagy szomorúság volt Neki is és a közösség tagjainak is. A közös munkát folytattuk ezután is, egészen élete végéig.

Bandi bácsi megismerésével számunkra egy új életforma vált valósággá. Rajta keresztül ismertük meg Gyurka bácsit és további személyeket, akikkel életre szóló barátságokat, testvéri kapcsolatokat kötöttünk. Rajtuk keresztül is megtapasztalhatjuk a százannyi ajándékát a mi folyamatos elköteleződésünk következményeként.

MLECSENKOVNÉ MARIKA

HALÁSZ ENDRE ATYÁRÓL

Még ma is, ha csak Rá gondolok

- eltölt egy csodálatos érzés.

Még ma is, ha Rá gondolok

- elmosolyodom – s, szemem könnyes lesz
ha lehunyom – olyan közel van.

Még ma is, ha csak Rá gondolok, érzem Isten szeretetét.

BENÉNÉ FARKAS ÉVA

ÉLETEM EGY JELENTŐS EMBERE: HALÁSZ ENDRE

1951-et írunk. Pécel. Április 4-ével Halász Endrét Pécel plébánosává kinevezi a váci püspök. Nehéz helyzetben van, mert elődje Dr. Rajz Mihály 1944-től volt plébános. Nagymamám elmondása szerint, a falu lakossága a háború és az azt követő években nagyon megszerette és tisztelte Rajz atyát. Ebben a helyzetben kellett átvennie a péceli egyházközség irányítását. Ekkor 36 éves. Szinte zökkenőmentesen történtek a dolgok. Bandi bácsi halk szavú, mérhetetlen teherbírási, s feladatát nagyon komolyan vevő plébánosnak bizonyult. Meg akarta ismerni a falu lakosságát, s folyamatosan látogatta a családokat, ezt a szokását majd 70 évesen is megtartotta.

1951 októberében születtem és már Bandi bácsi keresztelt, majd elsőáldozó lettem 7 évesen. Bérmeáldozásra is ő készítette fel.

A gyerekkori emlémeim közül először velem kapcsolatban az jut eszembe, hogy mindig elérhető, a nap bármely órájában, a plébánia irodájában. Felnőtt fejjel el sem tudom képzelni, hogy egyáltalán mikor is aludt. Álmosnak vagy kialvatlannak pedig sohasem láttuk.

Hagyományos, katolikus családban nevelkedtem. Édesanyám 6 évesen már elvitt a rorátékra. Abban az időben nem volt még fűtés a templomba, és mi 30-40 percre laktunk a templomtól. Semmi féle közlekedési eszköz nem volt, gyalogoltunk. Amikor leesett a hó, akkor édesanyám szánkóval húzott bennünket, húgommal együtt a templomba. A mai szülőknél azt hiszem, hogy ez elképzelhetetlen. Akkortájt a hajnali misék reggel 6 órakor kezdődtek. Biztos akkor nem voltunk oda a hajnali miséért, de az a reggeli hangulat, az a Jézuska várás most is erősen él bennem. A templomban azonban nem csak mi voltunk, hanem sok gyereket hoztak a misére. Amikor pedig iskolások lettünk, akkor a templomból mentünk az iskolába. Sajnálom, hogy ezt a várakozással teljes hangulatot egyáltalán nem tudtam gyermekemnek átadni.

Ebben az adventi időben kezdtük el tanulni a pásztorjáték énekeit és szövegeit. Ebben is nagyon sok –általában – ministránsok, hittanosok vettek részt.

A faluban meg volt szervezve, szinte minden utcában a „Szállást keresés”. Esténként, beosztás szerint a szállást kereső szent család képét vitte az egyik család a következő családhoz. A két család és gyerekei együtt énekeltek és imádkoztak. Így telt az adventi időszak. Rengeteg emlémmel és sok várakozással.

Karácsonyi előtti 1-2 nappal vittük ki, főleg mi gyerekek, a szegény családokhoz a karácsonyi adományokat, melyeket Pécelen lakó kedves nővérek állítottak össze a falu adakozásából. Sok nagycsaládos

élt, igen szerény körülmények között. Erről Bandi bácsinak megbízható kimutatásai voltak. A csomagban főleg élelmiszer és egy kevés édesség volt. Persze nagyon izgultunk, hogy hogyan fogadnak majd bennünket, egyáltalán értelmesen el tudjuk-e mondani, hogy miért jöttünk, de a kísérő, nagyobb lány bátorított minket. Dél előtt 9 és 12 között végeztük ezt a lélekemelő feladatot, ez alatt általában 4-5 csomagot vittünk ki a megadott helyekre. Ezt követően visszamentünk a plébániára és részletesen beszámoltunk, hogy ki, mit mondott és mit üzent Bandi bácsinak.

Ma is emlékezem azokra a napokra, az izgalmára is, meg arra a nagyon jó érzésre. Néha a döbbenetre, hogy milyen körülmények között élnek felnőttek és gyerekek egy karnyújtásnyira tőlünk. Mi is nagyon szerény körülmények között éltünk, de sok család még nálunk is sokkal nehezebben.

Egy másik olyan élmény, ami a mai világban már elképzelhetetlen, hogy az általános iskola felső tagozatán szokásunkká vált, az iskolából hazajövet útba ejteni a plébániát. Eldicsekedtünk a jó jegyeinkkel, elmeséltük, hogy mi történt az nap. Egy szóval Bandi bácsi az iskola dolgairól képben volt, és előbb értesült a mi személyes élményeinkről, mint szüleink.

A hatvanas években Pécelen voltak ministráns lányok. Kicsik és nagyok. Ez alatt általános iskolai gyerekeket kell érteni, alsó és felső tagozatosakat. Egy felső tagozatos lány mellett 5-6 alsó tagozatos volt. A feladatok között persze abban az időben a ministrálás szóba sem került, de templom takarítására például konkrétan emlékszem. Hetente egyszer találkoztunk.

Az általános iskola elvégzése után, minden hétfőn este 7 órakor kezdődött az ifjúsági hittanóra. Bandi bácsi mindig azt mondta nekünk, hogy ahogy a tanulást is folytatni kell, ugyanúgy a hittan területén sem szabad abbahagyni a tanulást. Aki kimaradt közülünk annak utána ment. Felkereste a családot és kérte, hogy küldjék nemcsak vasárnapi misére, de hittanra is a gyereket. Hétfőnként 20-30-an is voltunk.

Bandi bácsi mellett sokáig mindig volt kispap. Voltak olyanok, akik kirándulásokat szerveztek, volt olyan, aki ifjúsági kórust szervezett. Akkor kezdődtek a gitáros misék. Szinte elsőként hívta meg Sillye Jenőéket. Még általános iskolás voltam, amikor a 9 órás gyerek misén megjelent Bulányi atya.

Majd a 70-es években elkezdődtek a nagycsütörtöki virrasztások. Ez már kézzel foghatóan a Bulányi atya és Bandi bácsi szoros kapcsolatából következett. Bandi bácsi szinte a teljes egyházközséget csoportokba szervezte. Nemcsak a fiatalságot, hanem a fiatal házasságokat és az idősebbeket is. Mindenkit külön felkért, beszélgetett velük ennek szükségességéről próbált mindenkit meggyőzni.

Kezdetben lassan ment, de nem adta fel és vannak még a mai napig is közösségek, melyek az ő kezdeményezésére alakultak. A közösség szervezésénél

a barátságokat, az életkorokat, a megfelelő nő, férfi arányokat, mindent figyelembe vett.

1970-ben leérettségiztem és még jártam az ifjúsági hittanra és az ifjúsági énekkarba. Majd estin elkezdtem a főiskolai tanulmányaimat, és amíg azt folytattam addig ezeket felfüggesztettem.

Elvégzése után, én is egy kisközösségben kötöttem ki, amelynek ma is a tagja vagyok. Megismerkedtem a főiskolán férjemmel, ki csak megkeresztelve volt, de nem gyakorolta a vallását, néha nagymamáját elkísérte a kőbányai templomba. Amikor szorosabbá vált a kapcsolatunk elmondtam, hogy milyen egyéb elfoglaltságaim vannak, melyen nagyon csodálkozott, de nem zárkózott el. Sokat beszélgettünk, s végül összeházasodtunk. Bandi bácsihoz jártunk jegyes oktatásra. Még a házasságkötésünk előtt megismerkedett a kisközösségem tagjaival és barátokra talált.

1980-ban meg született gyermekünk, kit természetesen Bandi bácsi keresztelt, majd 1981-ben férjem elsőáldozó lett és bérházasodott. Bandi bácsit 1983-ban Szadára helyezték. Nekünk házasságkötésünk után ő volt a lelki vezetőnk és Szadára is követtük őt.

A közösségeknek és a falunak (akkor még az volt) nagy veszteség volt Bandi bácsi elhelyezése. Akkor szembesültünk igazán, hogy mi mindennel foglalkozott. Én 1979-ben, házasságkötésünkkel Budapestre költöztem. Bandi bácsi a lelkünkre kötötte, hogy keressük fel az ottani egyházközség plébánosát, mutatkozzunk be. Persze megtettük, de ekkor következett be a döbbenet. A plébános nem értette, hogy mi miért jöttünk és egyáltalán nem volt kíváncsi ránk, úgy hogy pár perc után gyorsan távoztunk. Bennem ekkor tudatosult, hogy más papok is vannak, mint Bandi bácsi. Nekem Ő volt az etalon, s nemcsak volt, hanem ma is az.

Életem jelentős részét végig kísérte. Alakította, formálta, terelgette, de szelíden, észrevétlen.

S az, hogy férjem rátalált Istenre elsősorban közösségemnek és Bandi bácsinak köszönhetem.

KÖSZEGINÉ MELINDA

BANDI BÁCSIRÓL

18 éves koromban 1973-ban jutottam el életem első lelkigyakorlatára, amelyet utolsó pillanatban – biztonsági okokból – egy magánlakásba helyeztek át. Bemenvén nagy „csókolommal” köszöntem az idős bácsinak, aki elképzelésem szerint a házigazda lehetett. Bandi bácsi – aki annyira „papos” volt, hogy pizsamában is fel kellett volna ismerni egyházi mivoltát – kedvesen visszaköszönt. Biztos gondolta, hogy „ezt is honnan szalajtották, hogy még azt sem tudja, hogy papnak Dicséretesekkel kell köszönni”. De...

1. Bandi bácsit nem lehetett meglepni. Soha nem alázott meg, nem verte bele az orromat az

ügyetlenségembe, később a hitványságaimba. Néha azt gondoltam, hogy ha azt mondanám, hogy meggyilkoltam az anyámat, akkor is csak szelíden azt mondaná, hogy „na ezt nem kellett volna”. Aztán rájöttem, hogy elfogadó, csendes, odafigyelő lénye teszi lehetővé azt, hogy képes felemelni, arra készíteni, hogy jobb ember legyek.

2. Több évtizeden át volt a lelkivezetőm. Sohasem tetszelgett a mindentudó szerepében, de ha egy szóval kellene jellemeznem, akkor azt mondanám, hogy bölcs ember volt. Szívében megforgatta a hallottakat, eltöprengett és mély jézusi elkötelezettsége és élettapasztalata alapján mondott valamit, amit mindig érdemes volt továbbgondolni.
3. Néha olyan hasonlatokat mondott, amelyek egy életre vezérfonalat adtak lelki életemnek. Például amikor a főiskolai etika tanáromat finoman fogalmazva is nem szerettem, akkor azt mondta: Ha egy hajó léket kap, s azt nem tömik be, akkor elsüllyed. Ha egy keresztény ember életében van valaki, akit gyűlöl, akkor léket kapott a kereszténysége. Azóta is rendszeresen vizsgálom magam, hogy van – e az életemben „lék”, van – e olyan ember, aki, ha becsöngetne hozzám, akkor lesüllyedne a gyomrom, hogy „jaj ne”. Tapasztalatból is tudom most már, hogy a rendezetlen kapcsolatok olyan energiákat kötnek le, amelyek tényleg lehetetlenné teszik a felszabadult Istenben élést és szolgálatot.
4. Amikor a 70 – es évek végén betört Pécsre is a Szentlélek, s a karizmatikus megújulás számtalan furcsa és új megnyilvánulásával kérdések tömegét vetette fel, Bandi bácsi hallatlan nyitott gondolkodásával csak annyit mondott: nézzük meg a gyümölcsöket és aztán formáljunk ítéletet. Örvendett, amikor az én életemben is jelentősebb szerepet kapott a Szentlelkes megújulás, nem féltett, bátorított, s felhívta a figyelmemet arra, hogy minden lelki kincset azért kap az ember, hogy a nagyobb közösséget is gyarapítsa vele.
5. Elmesélte, hogy úgy kezdett bele az iszákosmentésbe, hogy egy péceli fiatal tönkremenését közelről látta, s ez annyira megérintette, hogy katolikus pap létére beült egy református lelkigyakorlatra, elolvastott mindent, amit lehetett, s maga is belevágott ebbe a fantasztikus szolgálatba. Alázata, elfogadó szeretete sok embert vezetett vissza az ital rabságából a szabad életbe. Azóta is példaképem ez ügyben is: engedjem megérinteni magam az Isten

által, s a meglátott feladatba teljes mellszélességgel álljak bele.

6. Amikor idősödven egyre több nehézség érte, először a pillanatnyi kihagyásai, aztán egyre több testi probléma, akkor is hihetetlen alázattal fogadta kiszolgáltatottságát, fogyatkozó lehetőségeit. Élete vége felé, amikor már a valóság keveredett az emlékekkel, akkor is még a régi Bandi bácsi szólt belőle. Akkor ott, könnyek szöktek a szemembe, most pedig, amikor én is elhagytam a 60. évemet őszintén vágyom arra, hogy hasonló mély elfogadással élhessem meg idős koromat.

Egyszer azt hallottam valakitől, hogy lelkivezetőt az Isten csak egyszer ad az ember életében, akkor is csak jó kedvében. Hát lehet, hogy van benne valami, azóta is hiányzik Bandi bácsi kicsit apa-pótló, kezemnek – lelkemnek szelíden utat mutató jelenléte. És dicsérem Istent, hogy Országát kereső, tapogató kezdeti lépéseimnél ilyen társat adott mellém! És kíváncsian várom az odaát való találkozást Bandi bácsimmal: vajon megsimogatja – e a buksimat vagy picit fejcsóválva azt mondja majd, hogy „kicsit többet vártam tőled.”

VINCZÉNÉ GÉCZY GABRIELLA EGY EMBER, AKI ELŐTTÜNK JÁRT

Ebben a városban születtem. Itt jártam óvodába, iskolába. Megfigyeltem mindent, ahogy arra csak a gyerek képes: a foltot a házak falán, a görbe villanyoszlopot, a fa gyökerét, ahogy évről évre erejével repeszi a járda aszfaltját, s egészen addig a napig azt hittem, tudom, hogy merre mennek, kik mennek az úton (Radnóti: Nem tudhatom). Más a város nappal, és más éjszaka. Az éjszakát sokan, sokféleképpen megírták már versben, dalban, prózában, reklámszövegben. A művészek változatosnak látták és láttatják az éjt, mint a kicsapongó, a felszabadult vagy a tomboló vidámság helyét, vagy mint a megérdemelt nyugalom, pihenés, feltöltődés idejét. Azt, amikor az alvó nem játszik szerepet. Az Éj leveszi nappal viselt álarcát, és maga mellé helyezi (Michelangelo, Medici kápolna). Amit akkor éjjel láttam és tapasztaltam, új volt és megrendítő. Nem hittem, hogy ilyen, emberi tartózkodásra alkalmatlanná züllesztett, lakásnak mondott zugok vannak a belváros fényes főutcáinak mélyén, kivilágított, szobrokkal ékes homlokzatok mögött. Aznap este sokfelé jártunk a vegetálás alja, kút mélye, a nincs tovább, nincs hová, nincs miért tényei és körülményei között. Vastagon leégett lábosok és kiürült pálinkásüvegek, földre dobott, évtizedes szalmazsák-matrac a földön, megfajthetetlen, keserű, sűrű szagok, tömör homály akkor is, ha ég az egy szál villanykörte.

Leülni nem lehet, nincs hová, de nem is tanácsos. Egy pillanatra kívülről látom a képet, amelynek mellékszereplője vagyok. Középen egy magas, elegáns, szemüveges, magas homlokú, ősz hajú úr áll, és éppen beszél. Megjelenése megdöbbenést és zavart vált ki. Személye és szavai a lehetőség és a sivárságba rögzöttség ellentétét elképzelhetetlen mértékig fokozzák. Végtelenül szelíd, türelmes, rábeszélő, megértő és erőt sugárzó. Csak kér. Annyit, hogy a kedves házigazdák jöjjenek el a lelkigyakorlatra, ahol már minden készen van a fogadásukra. Barátai készítenek reggelit, ebédet, vacsorát, ne legyen gondjuk semmire. Nagyon várja őket, nagy szeretettel, hittel és reménnyel van irántuk. Bízuk bennük. Meg lehet szabadulni a rabságból, az alkohol rabságából is, segítő kezek nyúlnak ki felénk, nincsenek egyedül. A Szabadító az Úristen maga, aki számít rájuk, kedves gyermekeinek tudja és akarja őket.

Ezért vagyunk itt. Ezen vendéglátói számára volt egy meghívása, amire ők igent mondtak, de aminek ma nem tettek eleget. Vártunk rájuk estig, és mivel nem érkeztek meg, gondoltuk, hogy felkeressük őket, ha valami félelem, vagy egyéb lenne az akadály, eloszlatnánk. Azért jöttünk, hogy megismételjük az invitálást, segítsünk az esetleges hátráltató körülmények leküzdésében. A zavar és a döbbenet alig elviselhető mértékűre fokozódik. Kifogások nem segítenek, a lélek vergődésének hebegő hangjai szaggatottan törnek utat a sötétben. A szituáció több mint kínos. A szerényen elegáns, szemüveges, magas homlokú, ősz hajú úr, és akit képvisel, a Názáreti, látszólag nem érzékeli ezt. Fesztelen, szerény, és bizakodik, hogy nem jött hiába. Bízuk bennük bennük, akiket az élet arra tanított, hogy ne bízzanak senkiben, a napi tapasztalat pedig arra, hogy még magukban sem; bennük, akikben eddig még soha senki sem bízott, akiknek még eddig soha nem volt emberük (Jn 5,2 16).

Az aznap éjjeli körút, miután számos hasonló helyszínt érintett a városban, éjfél körül ért véget. Mikor kezdődött? Talán késő délután, talán évekkal vagy inkább évtizedekkel azelőtt. Aznap délután egy épülőfélben lévő házban a szerény körülmények készen álltak az első, Bandi bácsi által kezdeményezett, életre hívott Katolikus Iszákosmentő Lelkigyakorlathoz. Vacsora az asztalon, matracok előkészítve, a háziasszony bevásárolt és felkészült a háromnapos lelkigyakorlatra. A hosszú hónapok óta érlelt lelki, szellemi muníció, az első esti imához és beszélgetéshez az emeleti szoba, még vakolatlanul, de gyertyával és egy kis mezei virágcsokorral az asztalon várta a meghívottak érkezését. A család gyerekei, mind a tízen, lázban égtek, mindenkinek volt még egy ötlete, még egy simítani, kiegészíteni, eligazítani valója. Mindnyájan izgatottak voltunk, az akarás és az esély, amit kaptunk, hogy most esetleg átugorhatjuk saját árnyékunkat, hogy éppen most elkezdődik és megtörténik valami fontos,

valami lényeges, lendületben tartott valamennyiünket a nap folyamán, az előkészületek alatt.

De egyszer aztán elkészültünk. Késő délután lett. És elkezdődött a tanácstalanság ideje. Öt óra, hat óra, hét óra. A remény és a reménytelenség pólusai közötti belső ingadozás talán egy kicsit gyakoribbá tette Bandi bácsi mindig fegyelmezett, visszafogott gesztusait. A kézdörzsölés, a homlokot, haját végigsimító kéz mozdulatai mindenről pontosan beszámoltak. A szemüveg egyre többször szorult igazításra. Nem jött el senki. Nem jelentkezett senki. A hangulat szorongóvá vált. Ebben a szorongó hangulatban Bandi bácsi kapva kapott a javaslaton, hogy látogassuk végig a meghívottakat. Honnan ismerte a meglátogatottakat, honnan ismerte a körülményeket és a helyeket? Őt mindenütt ismerték, és megismerték.

Magam egészen addig a napig azt hittem, tudom, hogy merre mennek, kik mennek az úton. Azóta, hogy kísérője voltam, és vele jártam végig azt az éjszakát, azt tudom, hogy élt közöttünk egy magas, szerény és kitartó, Istennek elkötelezett, ősz hajú úr, egy ember, egy pap, Jézus tanítványa, aki előttünk járt. Hozzánk is eljött, bárhol, bármilyen körülmények között élünk is, hogy az a nap, vagy egy másik, fordulónap legyen az életünkben, az életemben. V

BULÁNYI GYÖRGY

BANDI BÁCSINK...

Halász Endre Mindannyiunk által szeretett és nagyra becsült Bandi bácsink, hosszú, gazdag életút után térhetett haza Teremtőjéhez. Testvéreim! Kedves feladat nekem, hogy Bandi bácsiról prédikáljak. Nem mondom el, hogy rendes ember volt, hogy szentté avatási perét se vétőznám meg, mert szerette a Jóistent meg az embereket hiszen mindezt ti is tudjátok. Inkább képeket villantok fel róla; képeket, amelyek az én képeim róla. Azt hiszem, 48 karácsonyának töviben láttam először.

Akkor harminchárom éves volt. A hittanárok és egyetemi lelkészek lelkigyakorlatán a Duna-parti piarista kápolnában. Talán már akkor észrevettem, amit később másoktól is hallottam, hogy karcsú, aszkétikusnak ható alakjával olyan ez a fiatal pap, mint a pápa, az akkor már 72 éves XII. Piusz. E fiúból minimum püspök lesz gondoltuk akkor. Nem jól gondoltuk. Hitvalló lett belőle! 49, 50-ben is ott volt e lelkigyakorlatok folytatásain, de még nem beszéltem vele, sokan voltunk. 51-ben került rá sor. A városligeti Vajdahunyad várban tartottam ifjúsági lelkigyakorlatot. Csodálkoztam, amikor beült a hallgatóság közé. A szünetben elmondta, hogy arra volt kíváncsi, hogyan is történik a jézusi szövegek analízálása, mert hallott róla már az A.C-ben, Endrey püspöktől.

Ezután tízéves szünet következett kapcsolatunkban, mert elvonultam tanulmányozni a magyarországi börtönviszonyokat. Amikor ezt abbahagytam, az óbudai

temetőkápolnába kerültem, s vasárnaponként ott miséztem, prédikáltam, gyóntattam egy barátságos békepap védő szárnyai alatt. Amikor ott kitelt az esztendőm, Fekete Gabi egy börtöntöltelék vállalkozott rá, hogy kiutazik Pécelre Halász atyához, megkérdezni, hogy jöhetne-e Bulányi atya hozzá vasárnaponként kisegíteni. Negyven éve volt ez, 61 őszén akkor még atyáztunk javából. Jöhettem. Jöttem is, és tíz éven keresztül Pécelen rontottam vasárnaponként a levegőt. Bandi bácsi már húsz esztendeje, hogy elkerült Pécelről. Felnőtt kort érhetek már, akiknek nincs képük arról, hogy milyen is volt Halász atya plébániája Pécelen. Fogalom volt, s számomra máig a mintaplébánia. Amikor a Lelkipásztori marketing-et írtam, szükségem volt rá, megszámláltam: akkoriban a vegyes vallású Pécelen kb. hétszáz ember hallgatott misét vasárnaponként. Lebonyolította ezt négy pap: a plébános, a káplán, a nyugdíjas öreg atya, meg én.

2 Volt mise hétkor, nyolckor, kilenckor, tízkor, fél tizenkettőkor meg még délután.

Az első kettő kivételével mindegyiken prédikáció is. Gyóntatás pedig a két gyóntatószék mindegyikében. Aztán ebéd, s beszélgetés késő délutánig. Viksi tartotta a frontot, amit lehetett, elintézt. A Viksi olyan Edina-előző volt Pécel és Bandi bácsi életében. Kifogyhatatlanok voltunk a témákban. Bandi bácsinak időnként lebukott a feje. De ettől magához is tért, s folytattuk. Amikor vacsora után, a sötétben kikísért a 69-eshez, utána még ellátta mozgássérült nővérét, s következett Bandi bácsi életében a készülés másnapra. Ezt úgy egy óra felé majdnem mindig abbahagyta. Őt órákor kelt, tehette, mert amint irigykedve mondtam neki megkapta a nem-alvás karizmáját. Két ember volt kíváncsi a filozófiámra. Az egyik Demény Pál, aki számára a Gyűjtőfogházban írtam gondosan WC-papírra gyöngybetűkkel annak summáját, és Bandi bácsi. Kivettem egyszer három nap szabadságot a Tempótól, s kevésbé gyöngybetűkkel neki is leírtam, hogyan jutok el a szerzés, vevés, adás, alakítás egyetemes és dinamikus létkategóriáihoz. A Demény Palinak írt szöveget elvitte a Hegedűs kormány hatására a hipis, s a tűz martaléka lett, de a Bandi bácsinak írt szöveget őrzik még a Melléktermékek egyik füzeté. Az még életre kelhetne, ha Bandi bácsinak volna folytatása. E beszélgetések hatására támadt az az ötlete, hogy összeismertet kipróbált papbarátaival. Elhívta Pécelre pl. Bisztrai Gyuri nagybátyját, Laci bácsit, hogy elmondjam neki eretnkségeimet: hogy nincs verekedés, hogy aki keresztény, annak szegénynek kell lennie, meg a többit. S Laci bácsi mindenre igent mondott.

Amikor nem tudtam már több eretnkséget mondani, felálltam, s ünnepélyesen megöleltem őt. Ekkor megszólalt Bandi bácsi: Na, Lacikám, szentté vagy avatva! Bezzeg-gyerekké is lett számomra. Zárt ajtók mögött mondtam el 68-ban a péceli templomban ezüstmisémet, s az ünnepi ebédet Elza főzte a plébánián. A börtöntöltelék-meghívottak mellett szüleim is ott

vannak. Bandi bácsi olyan volt mindig, mint akit skatulyából húztak ki. Otthon laktam, Mátyásföldön, s Bandi bácsi gyakran megfordult nálunk. Édesanyám késői nevelő intelme így szólott: Fiam, nem tudsz a ruhádra vigyázni, nézd a Halász atyát, ő olyan mindig, mint akit a skatulyából húztak ki! Nemcsak anyám számára, a péceli alapszervi párttitkár számára is etalon volt. A miséket halálpontosan akkor kezdtük, amikor az óra ütött. Nem így a péceli párttagok, akik elkésve jártak pártgyűlésre. A párttitkár így korholta őket: Halász atya pontosan kezdheti miséit. Még a párttitkár számára is Halász atya volt. Rosszul választotta meg a barátait, s ezért 76 decemberében felkerült a megbüntetendő bulányista papok Vác-egyházmegyei listájára Laci bácsival, Barnával együtt.

A konferencián megkapja a váci megyéspüspök is a maga céduláját. Nézi, nézi Endrey Mihály a neveket, s köztük Bandi bácsiét is, és ezt mondja: Legjobb papjaim, pertu barátaim. Ezek az átimádkozott falak mondogatta, amikor Mária-ünnepet rendeztünk a péceli templomban, vagy amikor évről-évre eljöttünk nagypénteken esti szertartásra, hogy utána reggel hatig maradjunk elmélkedve virrasztani. Addig-addig imádkozgattuk át a falakat, hogy egyházmegyei érdekből, idős korára tekintettel és nagyobb bajok megelőzése érdekében a püspök kényszerült Bandi bácsit nyugdíjazni. Nem lett püspök belőle, csak nyugdíjazott plébános, aki hiába volt 31 éven keresztül plébános, öreg napjaira még egy lakásra valót sem gyűjtött magának. Még jó, hogy elmehetett a mozgásképtelen Mártival, a megvakult Elzával egy pap nélküli falu plébániájára, a szadaira.

3 Ha már ott volt, új életre kelt az egyházközség is. Hitoktatás, bérnyújtás, vasárnapi és hétköznapi misék, és egy új lelki gyakorlatos hely a Bokor számára. A péceli plébániának ezt a szerepét már átvette Kaszapék, s mások otthona. Az istenszeretőknek minden a javukra válik, még a kényszernyugdíjazásból is csupa jó jön ki. És megszülettek a szadai kisközösségek is. Immár nem Halász atyáéi, hanem Endre bácsié, hogy ezek is maradandóan, s az idők végéig hirdessék, hogy valaki, s nem akárki járt közöttük. Nincs még vége az éneknek. Javaslom Bandi bácsi számára, hogy posztumusz kapja meg a Bokor aranydíját. Miért? Mert a szadai években ő lépte meg a Bokor számára a következő lépést. Nem jöhetett ez a lépés hamarabb, de a történelmileg lehetséges első pillanatban jött. Ezekben az években születik meg a SZETA, a Józán Élet Szövetség és a Szomjazom Alapítvány számunkra akkor lehetséges kezdete.

A Bokor mindig is tudta, hogy Jézus nemcsak tanított, hanem gyógyított is szociális munkát végzett a rászoruló körében. Bizalmatlanok voltak irántunk, s ezért tanító-tanuló kisközösségeinkben úgy oldottuk meg a karitás feladatát, hogy jövedelmünk nem kis hányadát elküldtük Prakash tizenötezer indiai gyermekének. Bandi bácsinak súgta meg a Lélek a 80-

as években, hogy itt az ideje belehasítani ekéjét a magyar szociális ugarba, s létbe hívja az iszákos-mentő munkát, amely ezer egyházi akadályoztatás ellenére is termi már jó gyümölcsöt nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is. Sokan megértették a Bokorból hívó szavát. Istenem, áldd meg érte őt és mindazokat, akik segítettek munkájában. A lelki gyakorlatok első otthonát is, Vinczéék házáat. Bandi bácsinak köszönhetünk végül egy új testvért is, Edinát. Mikor az elmúlt nehéz hónapokban mondtam valamit neki áldozatáról, azt mondta, hogy őt mindenért kárpótolta, hogy e több mint tíz évet Bandi bácsi közelében tölthette. De azért köszönjük meg neki is egy áldással: Áldd meg őt Uram, azért, amit testvérünkért tett. Azt mondtam, hogy nem vétőzöm meg szentté avatási perét. Számomra az az Istennek tetsző kiemelt fok, aki meglát egy feladatot, amelyet mások nem vesznek észre, s ráteszi arra az életét. A Bokor meglátott néhány ilyen: a kisközösséget, gyilkolásra letett eskü helyett a börtönben ülést, a harmadik világ éhezőinek megsegítését, s a magyarországi elesett emberek nem kicsiny sorából az alkoholistákat. Bandi bácsi ezzel a tetteivel arany betűkkel írta be nevét történetünkbe. Zengjen tehát az ének Szalonta költője szavával: Nem hal meg az, ki milliókra költi Dús élte kincsét, ámbár napja múl; Hanem lezárván, ami benne földi, Egy éltető eszmévé finomul, Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye, Amint időben, térben távozik; Melyhez tekint fel az utód erénye: Óhajt, remél, hisz és imádkozik. Elkezdem az imádkozást: Istenem, öleld magadhoz testvérünket! Amen. Folytassátok az imádságot! *** Bulányi György búcsúztatója

KIRÁLY IGNÁCZ

ASZTAL

Jézust vádló zsidóelit nehezményezi, hogy a mester egy asztalhoz ül azokkal, akikkel szemben az egész valamire való zsidó társadalom távolságot tart, akiket kiközösít, lenéz. A Lévi-Máté félek közutálatot kiváltó vámszedők, akik nem csupán profitorientáltan együtt működnek a megszállókkal, hanem még saját zsebüket is megtömik honfitársaiktól beszedett pénzzel. Haszonélvezeti kollaboránsok. Mint nálunk a kommunista érában oly sokan. Az utcanők testi szolgáltatásait lenézik, de csendben maguk is sokan használják, igénybe veszik. Kétszínű haszonlesés ez, de nyilvánosan illik lenézni őket és tisztátalanként elhatárolódni tőlük. A társadalom többi söpredékétől is illő távolságot tartani, hiszen a zsidó tisztasági, vallási előírások ezt kívánják. Erre jön ez a Jézus. Nem csak akkor nyit feljüket, ha beléjük botlik, leszólítják, hanem maga kezdeményezi a kapcsolatot. Leszólít, meghív,

biztat és a változás legapróbb jeleit, ígéreteit is méltatja. Ez még csak beleférne, de hogy asztaltársaságába fogadja, hívja ezeket, az már kiveri a biztosítékot.

Az asztal akkor is, most is több, mint egy lábakon álló használati bútor. A közösségekben levés jelképe is. A család közösségi életének központja (128. zs.). Olyan kiemelkedő bútor, amely a Bírák,(1,7) a Sámuel könyve (20,24) és Ezekiel (23,41) szerint is a fejedelmek, a nagyon jómódúak bútorai. Szakrális eszköz is, hiszen a templomban a kitett kenyerek különlegesen értékes berendezési tárgya(2Móz.39,36). Jézus idejében már kezd általánosan jelen lenni az emberek közösségi életében. Ez azonban nem csökkenti jelentőségét. Ma is így van ez. Akivel egy asztalhoz ül az ember, azzal valamiféle közösséget vállal. A kerek asztal az egyenlőséget fejezi ki. A kocsmái asztal az ivócimborák közösségének helye, hol aki helytáll, asztal alá issza vetélytársát. A tárgyaló asztal a megegyezésre egybegyűltek munkaterülete., ahonnan úgy jó felállni, hogy megegyezésre jutottak a felek. Általánosan élő mondás, hogy „nem asztalhoz illő a veszekedés”. Az asztal a békességet munkálás helye.

Elvonatkoztatva, mi is asztalközösség vagyunk. Jézus asztalánál találtunk egymás testvérbarátságára. Az egy felé nézők és egy irányba haladni akarók asztaltársasága vagyunk. Aki a közös dolgainkban részt vesz, az leteszi közös asztalunkra a maga véleményét, segítőkész szolgálatát. Aki ezt nem teszi, az olyan, mint az eucharisztikus asztalnál a vacsoránéző, ott is van, meg nem is. Így van ez a családban is. Bizony a mamahotelesek, a családi bázis hasznélvezői, a szolgálatokat igénylő, sőt elváró családtagok is van miben fejlődjenek. Miként a társadalomban is: aki csak elvenni akar a közös asztalról, de nem tesz oda, hanem inkább trükkökkel, betyárságokkal még növelni akarják előnyeiket, azok olyanok, mintha Lévik-Máték lennének, a maguk mai szintjén.

Az egyházi jövőt az ateista közegben abban látták Derbignyék, Kolakovicsék, Bulányiék, hogy egy asztal köré leültethető kisközösségeknek kell létre jönniük. Nagyon összetartó kis sejteknek, ahol nagy együttműködésre törekszenek. Ahogyan az ősegyház egyik jelentős megállapítása mondja: „Közös az asztaluk, de nem az ágyuk.” (Diognetos 5,7). Ahol tudják az illetet, elismerik a határokat és nem ajtóstól rontanak egymásnak, ha nézeteltérés adódik. Egy jézusi asztaltársaság az elkötelezett emberek színes egyéniségeinek közössége. Égre tekintőek és két lábbal a földön állóak. Felülről és belülről vezéreltek, miként a reményteljes bűnösöket is asztalához fogadó, hívó mesterük, Jézus.

FARKAS ISTVÁN

DOBOGÓKŐI VÁZLATOK...

Milyen szépen tudnak az emberek egymásról beszélni, ha az egyikük már halott.

✠

Az egyik artista meglovagolja az elefántot, a másik megszelídíti a tigrist. Mégis, mennyivel kevesebbet tapsolunk azoknak, akik halk szavai nyomán megszelídül egy "vad barom", vagy meghunyászkodik egy "vérengző fenevad".

✠

A természet mérhetetlenül pazarló. Billió szám vannak csillagok az égen és billiószámú egy óriás pöfetegegomba spóráinak száma. Nem keringhet minden nap körül egy föld és nem csírázhat ki minden spóra. Vajon mi szabja meg ezek mennyiségét? Csak nem a megtestesülni vágyó lelkek száma?

✠

Van aki talál egy gyémántot, van aki évtizedekig mossa a folyó homokját, míg valami kis aranyat összegyűjt, van aki egész életében keres, de rossz helyen és semmit sem talál és van aki soha sem keres semmit. És mégis sokszor ez utóbbiak találják meg a nagy gyémántot. A bajok rendszerint csak ez után kezdődnek. A "mit kezdünk vele" problémával.

✠

A varjak nyáron, amikor meleg van és sok az enivaló egyedül csavarognak. Télen csapatokba - közösségekbe - verődnek és szeretnek egy-egy nagy fán, vagy magas távvezeték oszlopon egymáshoz közel ülve társalogni. A mi közösségeinkben is van nyári szünet, de télen rendszeresen összejövünk társalogni. Az együttélő közösségekben is biztosítani kell az egyéni mozgás szabadságát, hogy életben maradjon.

✠

A kecske az egyik legintelligensebb háziállat. Nem érzélgős, mint a macska és nem szolgalelkű, mint a kutya. Realista és igen jó az emlékező tehetsége. Soha nem felejt el azt, aki megrángatja a szakállát. Ismerek néhány kecske típusú embert.

✠

Az őszi és tavaszi avarégetés a kiskertekben nemcsak a sok száz katicabogár pusztulása miatt nem jó. Nem jó a nyár elejei sok millió tetű miatt sem. Ne bánts azokat, akik kordában tartják a "tetűket"!

✕

Ha kerítést építünk a szarvasbika útjába, ott fog elpusztulni! Ha az embereket korlátozzák szabadságukban nagyon hamar alkalmazkodnak, sőt még jól is érzik magukat. Mennyivel könnyebb embernek lenni!?

✕

"A szél ott fú, ahol akar. Hallod a zúgását, de nem tudni honnan jön és hová megy". A bolond lyukból fúvó szélre sajnos ez szintén igaz. Nagyon ébernek kell lenni ahhoz, hogy meg tudd különböztetni a szeleket.

✕

Gyalog, biciklivel, lovas kocsin könnyebb lejtőn járni, mint emelkedőn. Ezért jutunk nehezen fölfelé. Mindig beiktatunk pihenőképpen egy kis lejtőt.

✕

A hegycsúcsok, sziklák vonzóak. Felküzdve magunkat rájuk - azaz leküzdve magunkat - mindig újra meg újra megtapasztaljuk, hogy a saját belső hegyünkön is feljebb jutottunk egy jottányit.

✕

A nyiladékok célja, hogy elválassza, áttekinthetőbbé tegye az erdész számára az erdőket, megkönnyítse a vadak elejtését, vezesse a turistákat ha eltévedtek. Az emberi élet nyiladékai a betegségek és a csendes semmittevés órái. Figyelmeztetnek a tilosra, az észrevétlenül közeledő fontos dolgokra és az eltévelyedéseinkre.

✕

A természet hangjai nem a polifonikus zenével, hanem egy szál szitárral adhatók vissza. A természet hangjaiban nem a harmónia a fontos, hanem a szabadság. A mennydörgésbe az óriás bükkfák is beleremegnek, a patakcsobogás összegyűjti a hajnali párát és az énekes rigó esti éneke elaltatja a méheket és legyeket. A nagyzenekari harmóniát akkor szerette meg az ember, amikor süketté vált a természet hangjaira.

✕

A fotó, ha jó, visszatükröz valamit a természet harmóniájából. A természet, ha néha kíméletlenül, vagy közömbösen, de visszatükrözi teremtője tökéletességét. Így aztán a természetfotó, a tükörkép tükrözésével akarja megláttatni a valóságot. Ezért kevés a jó természetfotó.

✕

Mit enne a mókus télen, ha a mogyoró helyett a szamócát szeretné? S mit a méhek, ha a nektár helyett füvet gyűjtenének? Az embernek könnyű. Ő mindenevő. Jó neki a szamóca és a mogyoró is, a jó nektár és jó a fű is. Sőt talán mostanában leginkább a vegyi anyagokat és a mérgeket szereti.

✕

Öt évig kísérleteztek. Több száz tudós dolgozott együtt a sikerért a világ minden részéből. Dollármilliókat költöttek rá. Aztán a játék közepén valamelyikük egyanyag pillanatában elveszítette a Mars-szondát. Olyanok vagyunk, mint az óvodások. A különbség talán csak annyi, hogy ők még nem tudják: játékuk közben néhány millióan éhen halnak.

✕

Sötétben a hangok felerősödnek. Sötét erdő közepén egy bokorban állva olyan a kis cickány motozása, mint egy vaddisznóé nappal és a sündisznó szuszogása, mint egy gözmozdonyé. Ha nagyon mély a sötétség lehet, hogy meghalljuk őrzőangyalunk szárnyzuhogását.

✕

Az ember szeme csak egy pontra tud fókuszálni. Csak ez az egy pont lesz éles. Ezzel a látásmóddal már jó régen elboldogulunk. Mégis egy fotón igyekszünk a téma minden részletét élesre állítani. Így aztán a kép túléles lesz, de élettelen.

✕

Többször éreztem már, hogy valaki meglökött, mikor senki sem volt mellettem, vagy valaki szólt hozzám, mikor egyedül voltam. Amikor elgondolkoztam, hogy éppen akkor mit csináltam, vagy mire gondoltam mindig valami finom, de tiltott dologhoz jutottam. Lehet, hogy valaki irigyel? De az is lehet, hogy Apám szelleme lökött oldalba, mint annakidején ha piszkáltam az orrom.

✕

Simítottál-e már végig selymes, meleg bőrt, mely ujjaid alatt megremegett a gyönyörűségtől s az egész világ hirtelen semmivé zsugorodott?

Ki mondja, hogy a gond, a baj, a nehézkedés az egyetlen erő, mi ránk hat?